

Služba Skupštine Crne Gore

Istraživački rad:

Uloga i nadležnosti parlamentarnih radnih tijela koja se bave rodnom ravnopravnošću

Podgorica, mart 2013. godine

Broj: 02/2013

Klas. br: 00-52/13-

Datum: mart 2013. godine

Pripremio: Odsjek za istraživanje, analizu, biblioteku i dokumentaciju

**Stavovi izrečeni u tekstu ne predstavljaju zvaničan stav Skupštine Crne Gore*

Sadržaj

Uvod	4
1. Glavni nalazi istraživanja.....	7
2. Tabela prikaz ključnih nalaza istraživanja.....	8
3. Komparativni pregled	15
3.1 Evropski parlament	15
3.2 Parlamentarna Skupština Savjeta Evrope.....	16
3.3 Austrija (<i>Nationalrat i Bundesrat</i>).....	18
3.4 Belgija (<i>Senate</i>).....	19
3.5 Bosna i Hercegovina (<i>Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine</i>).....	19
3.6 Estonija (<i>Riigikogu</i>)	21
3.7 Finska (<i>Eduskunta</i>)	21
3.8 Francuska (<i>Assemblée Nationale</i>).....	23
3.9 Grčka (<i>Hellenic Parliament</i>).....	23
3.10 Holandija (<i>House of Representatives</i>).....	24
3.11 Hrvatska (<i>Hrvatski sabor</i>).....	24
3.12 Italija (<i>Camera dei Deputati</i>).....	25
3.13 Letonija (<i>Saeima</i>).....	26

3.14 Litvanija (<i>Seimas</i>)	26
3.15 Mađarska (<i>National Assembly</i>)	28
3.16 Njemačka (<i>Bundestag i Bundesrat</i>)	28
3.17 Makedonija (<i>Sobranie</i>)	29
3.18 Poljska (<i>Sejm</i>)	30
3.19 Portugal (<i>Assembleia da Republica</i>)	31
3.20 Rumunija (<i>Camera Deputatilor</i>)	32
3.21 Slovačka (<i>National Council</i>)	32
3.22 Slovenija (<i>Državni zbor</i>)	32
3.23 Srbija (<i>Narodna skupština</i>)	34
3.24 Španija (<i>Chamber of Deputies i Senate</i>)	35
3.25 Švedska (<i>Riksdag</i>)	36
Izvori informacija	39

Uvod

Koncept rodne ravnopravnosti prvi put se pominje u Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima iz 1948. godine, dok Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije protiv žena (CEDAW) koja je usvojena 1979. godine predstavlja temeljni dokument kada je u pitanju rodna ravnopravnost.¹ Osim toga, na nivou Evropske unije postoji niz dokumenata koji imaju za cilj postizanje jednakosti između muškaraca i žena. U tom kontekstu, među najvažnijim dokumentima je Povelja EU o osnovnim pravima koja, između ostalog, predviđa integrisanje načela rodne ravnopravnosti u sva područja i aktivnosti politike (*gender mainstreaming*). Strateški dokument EU kojim se utvrđuje politika aktivnog djelovanja u cilju rodne ravnopravnosti jeste Strategija Evropske unije za ravnopravnost između žena i muškaraca od 2010. do 2015. godine. Strategija ima za cilj uspostavljanje rodne ravnopravnosti u zemljama članicama EU, kao i zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima za članstvo u EU. Pravo EU obuhvata i nekoliko direktiva kojima se uređuju pitanja rodne ravnopravnosti u raznim segmentima, sa kojima nacionalno zakonodavstvo treba da bude usklađeno, čime ostvarivanje rodne ravnopravnosti postaje i jedno od pitanja integracije u EU.²

Pravni okvir za postizanje rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori predstavlja Zakon o rodnoj ravnopravnosti usvojen 2007. godine. U Crnoj Gori postoje dva institucionalna mehanizma za postizanje rodne ravnopravnosti: Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore koji je osnovan 11. jula 2001. godine i Vladina kancelarija za ravnopravnost polova osnovana 2003. godine³. U skladu sa Poslovnikom Skupštine Crne Gore⁴, Odbor za rodnu ravnopravnost razmatra prijedloge zakona, drugih propisa i opštih akata koji se odnose na ostvarivanje načela rodne ravnopravnosti; prati primjenu ovih prava kroz sprovođenje zakona i unapređenje principa rodne ravnopravnosti, posebno u oblasti prava djeteta, porodičnih odnosa, zapošljavanja, preduzetništva, procesa odlučivanja, obrazovanja, zdravstva, socijalne politike i informisanja; učestvuje u pripremi, izradi i usaglašavanju zakona i drugih akata sa standardima evropskog zakonodavstva i programima Evropske unije koji se odnose na rodnu ravnopravnost; afirmiše potpisivanje međunarodnih dokumenata koji tretiraju ovo pitanje i prati njihovu primjenu; saraduje sa odgovarajućim radnim tijelima drugih parlamenata i nevladinim organizacijama iz ove oblasti.

Značaj parlamentarnih radnih tijela nadležnih za pitanje rodne ravnopravnosti najčešće se ogleda u tome što ova radna tijela djeluju kao inkubatori političkih ideja i omogućavaju da se pitanja u vezi sa rodnom ravnopravnošću nađu na dnevnom redu parlamenta. Njihova prednost sastoji se u tome što blisko saraduju sa nacionalnim tijelima nadležnim za prava žena, ombudsmanima za rodnu

¹ Internet prezentacija Ujedinjenih nacija <https://www.un.org/en/globalissues/women/> (25.3.2013)

² Internet prezentacija Evropske komisije http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/index_en.htm (25.3.2013)

³ Od 2009. godine Odjeljenje za poslove rodne ravnopravnosti postaje sastavni dio Ministarstva za ljudska i manjinska prava.

⁴ Poslovnik Skupštine Crne Gore http://www.skupstina.me/cms/site_data/poslovnik/1poslovnik1.pdf (25.3.2013)

ravnopravnost i nevladinim organizacijama, a takođe i u njihovom stalnom karakteru i resursima (budžet i stručna služba) što je karakteristika svih radnih tijela u parlamentima. Odbori za rodnu ravnopravnost imaju uticaj na niz važnih politika i pitanja, a među njima su obrazovanje, zdravstvena zaštita i zapošljavanje. Međutim, u nekim parlamentima odbori za rodnu ravnopravnost imaju drugačiji status, odnosno mogu imati savjetodavnu ulogu, što ograničava njihovu sposobnost za djelovanje na osnovu preporuka koje donesu.

U principu, odbori za rodnu ravnopravnost jednako su efikasni kao i ostali parlamentarni odbori. Međutim, faktori koji potencijalno mogu ograničiti njihovu efikasnost najčešće proizlaze iz oblasti njihove nadležnosti, broja žena u parlamentu, kapaciteta predsjedavajuće/g odboru i obima u kojem rukovodstvo parlamenta pruža podršku odboru.

Odbori za rodnu ravnopravnost, takođe, mogu pružiti podršku ostalim odborima i saradivati sa njima, podstičući ih na taj način na razmatranje pitanja u vezi sa rodnom ravnopravnošću prilikom razmatranja pitanja u njihovoj nadležnosti. U tom smislu, odbori za rodnu ravnopravnost mogu obavljati svoju ulogu iniciranjem, podržavanjem i praćenjem aktivnosti ostalih odbora u pogledu unapređenja rodne ravnopravnosti.

Međutim, u slučaju da parlament ne formira poseban odbor za rodnu ravnopravnost, pitanja iz ove oblasti u okviru svojih nadležnosti razmatraju ostali odbori, kao što su odbori za socijalnu politiku ili ljudska prava. Takvi višefunkcionalni odbori mogu primjenjivati rodnu perspektivu na širi opseg pitanja, ali u principu imaju manje vremena za posebna pitanja u vezi sa rodnom ravnopravnošću.⁵

U cilju boljeg upoznavanja sa postojanjem, nadležnostima i načinom funkcionisanja parlamentarnih odbora koji se bave pitanjima rodne ravnopravnosti, te njihovoj poziciji u toku razmatranja skupštinskih materijala, Odsjek za istraživanje, analizu, biblioteku i dokumentaciju Skupštine Crne Gore uputio je posredstvom mreže Evropskog centra za parlamentarna istraživanja i dokumentaciju (ECPRD) upitnik⁶ članicama ECPRD mreže, uključujući Parlamentarnu skupštinu Savjeta Evrope, Evropski parlament, zemlje članice EU i zemlje u regionu.

Upitnik je sadržao pitanja koja su se odnosila na: postojanje posebnog parlamentarnog odbora koji se bavi pitanjem rodne ravnopravnosti, njegovim nadležnostima, način rada i odnos između ovog odbora i plenuma, kao i između ovog odbora i drugih odbora, sa posebnim osvrtom na korišćene parlamentarne mehanizme za upućivanje pitanja u vezi sa rodnom ravnopravnošću direktno plenumu. Na kraju, s obzirom na to da se ovom pitanju posvećuje sve veća pažnja u parlamentima, te da poneki parlamenti donose i

⁵ Dr. Sonia Palmieri, *Gender Sensitive Parliaments: A Global Review of Good Practice*, Inter-parliamentary Union, No. 65 – 2011, page 39-45
<http://www.ipu.org/pdf/publications/gsp11-e.pdf> (18.3.2013)

⁶ ECPRD Request No. 2246 *The role of the Committee that deals with gender equality issues*, March 7, 2013.

strateška dokumenta unutar službi parlamenta u cilju postizanja integrisanja načela rodne ravnopravnosti u sve aktivnosti politike, Odsjek je zatražio i informaciju o postojanju strateškog plana, odnosno akcionog plana koji se bavi pitanjem rodne ravnopravnosti u ovim parlamentima. Istraživački rad je, pored informacija dobijenih putem ECPRD mreže, dopunjen i informacijama dostupnim na internet stranicama Interparlamentarne unije (IPU) i internet stranicama Evropskog parlamenta.

Na osnovu prikupljenih odgovora i informacija, Odsjek je obradio podatke iz Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope, Evropskog parlamenta i parlamenata 19 zemalja članica EU i to: Austrije (*Österreichisches Parlament*), Belgije (*Senate*), Estonije (*Riigikogu*), Finske (*Suomen eduskunta*), Francuske (*Assemblée Nationale*), Grčke (*Hellenic Parliament*), Holandije (*Tweede Kamer der Staten-Generaal*), Italije (*Camera dei Deputati*), Letonije (*Saeima*), Litvanije (*Seimas*), Mađarske (*National Assembly*), Njemačke (*Bundestag i Bundesrat*), Poljske (*Sejm*), Portugala (*Assembleia da República*), Rumunije (*Camera Deputatilor*), Slovačke (*National Council*), Slovenije (*Državni zbor*), Španije (*Senado i Congreso de los Diputados*) i Švedske (*Riksdag*), kao i četiri zemlje regiona: Bosne i Hercegovine (*Parlamentarna skupština*), Hrvatske (*Hrvatski sabor*), Makedonije (*Sobranie*) i Srbije (*Narodna skupština*).

U nastavku ovog dokumenta predstavljeni su glavni nalazi istraživanja, tabelarni prikaz ključnih nalaza istraživanja kojim su obuhvaćeni parlamenti koji imaju posebno parlamentarno radno tijelo koje se bavi pitanjem rodne ravnopravnosti, kao i komparativni pregled koji detaljnije opisuje način funkcionisanja ovog radnog tijela u svim parlamentima obuhvaćenim istraživanjem.

1. Glavni nalazi istraživanja

Iz pristiglih odgovora može se zaključiti da su u parlamentima zemalja obuhvaćenih ovim istraživanjem ravnopravno zastupljena dva pristupa konceptu rodne ravnopravnosti. Jedanaest parlamenata ima poseban odbor specijalizovan za pitanja rodne ravnopravnosti (Evropski parlament, Parlamentarna skupština Savjeta Evrope, Austrija, Belgija, Grčka, Hrvatska, Makedonija, gornji dom Parlamenta Njemačke, Rumunija, Srbija, Španija), dok se u nekoliko parlamenata ovim pitanjem bave komisije (Bosna i Hercegovina, Slovenija) ili pak pododbori obrazovani u okviru odbora sa širom nadležnošću (Portugal). U ostalim parlamentima (Estonija, Finska, Francuska, Holandija, Italija, Letonija, Litvanija, Mađarska, njemački Bundestag, Poljska, Slovačka, Švedska) pitanja iz ove oblasti se razmatraju u sklopu nadležnosti drugih radnih tijela. Takođe, pojedini odbori imaju različitu ulogu u odnosu na ostale odbore, pa tako i Odbor za ravnopravnost polova u parlamentu Belgije ima ulogu koja je prvenstveno savjetodavna; Odbor za ravnopravnost, mlade i ljudska prava u Parlamentu Grčke ne vrši zakonodavnu funkciju, dok funkciju zainteresovanog radnog tijela ima Komisija za peticije, ljudska prava i jednake mogućnosti u Parlamentu Slovenije, a najčešće i Odbor za ravnopravnost polova u Hrvatskom saboru.

Parlamenti koji nemaju posebno radno tijelo koje se bavi pitanjem rodne ravnopravnosti, ovo pitanje obično razmatraju radna tijela koja se bave socijalnom politikom (Estonija, Holandija, Poljska), politikom zapošljavanja (Finska, Italija) ili pak ljudskim pravima (Letonija, Litvanija, Mađarska, Portugal, Slovačka).

Na pitanje upućeno parlamentima da opišu odnos odbora za rodnu ravnopravnost sa plenumom i drugim odborima, sa posebnim osvrtom na korišćene parlamentarne mehanizme za upućivanje skupštinskih materijala u vezi sa rodnom ravnopravnošću direktno plenumu, navedeno je da većina parlamenata smatra da su njihovi odbori za rodnu ravnopravnost jednaki u poređenju sa ostalim parlamentarnim odborima. Pojedini odbori se direktno obraćaju plenumu putem izvještaja i davanja mišljenja, dok, na primjer, odbor u Parlamentu Grčke, koji nema zakonodavnu ulogu, učestvuje na zajedničkim sjednicama odbora, priprema izvještaje sa zaključcima i prijedlozima i prosljeđuje ih plenumu.

Takođe, obim aktivnosti koje radna tijela sprovode po pitanju rodne ravnopravnosti se razlikuje, a postoje i pojedini odbori koji tokom 2012. godine nijesu razmatrali bilo kakva pitanja u vezi s rodnom ravnopravnošću.

Interesantno je pomenuti da su pojedini parlamenti pokrenuli različite dodatne inicijative u cilju integrisanja načela rodne ravnopravnosti u sva područja i aktivnosti politike, kao što je slučaj u švedskom Parlamentu, u kojem već duže vrijeme funkcioniše Parlamentarna grupa predsjednika Parlamenta za pitanja rodne ravnopravnosti čiji je rad predviđen Akcionim planom za postizanje rodne ravnopravnosti u Parlamentu Švedske, a prepoznata je kao ključno tijelo koje promoviše rodnu ravnopravnost unutar ovog Parlamenta.

2. Tabelarni prikaz ključnih nalaza istraživanja

Tabela 2.1 Parlamenti koji imaju posebno radno tijelo koje se bavi pitanjem rodne ravnopravnosti

Zemlja i naziv parlamenta	Naziv radnog tijela	Ključne nadležnosti radnog tijela	Odnos sa ostalim radnim tijelima i plenomom	Kratak opis tema koje je radno tijelo razmatralo u 2012. godini
Evropski parlament (<i>European Parliament</i> ⁷)	<i>Odbor za prava žena i rodnu ravnopravnost</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Definisanje, promocija, zaštita prava žena i sprovođenje srodnih mjera u okviru EU; - unapređenje prava žena u trećim zemljama; - politika jednakih mogućnosti, uključujući jednake mogućnosti za muškarce i žene na tržištu rada i jednak tretman u radu; - sprečavanje svih oblika diskriminacije na osnovu pola; - sprovođenje i dalji razvoj rodne ravnopravnosti u svim sektorima; - praćenje i sprovođenje međunarodnih ugovora i konvencija koje se tiču prava žena; - pružanje informacija o pravima žena. 	/	<ul style="list-style-type: none"> - Jednakost žena u Evropskoj uniji u 2011. godini; - Ravnopravnost u procesu političkog odlučivanja; - Uloga žena u zelenoj ekonomiji; - Uslovi rada za žene u sektoru usluga; - Uticaj ekonomske krize na prava žena itd.
U Evropskom parlamentu postoji Akcioni plan za promovisanje jednakosti i različitosti u Sekretarijatu Evropskog parlamenta (2009-2013). ⁸				
Parlamentarna skupština Savjeta Evrope	<i>Odbor za ravnopravnost i sprečavanje diskriminacije (Pododbor za rodnu ravnopravnost)</i> ⁹	<ul style="list-style-type: none"> - Razmatranje pitanja u vezi sa promovisanjem ravnopravnosti i jednakih mogućnosti; - razmatranje svih pitanja koja utiču na ravnopravnost žena i muškaraca, uključujući: političku zastupljenost, ekonomsko osnaživanje, nasilje nad ženama i zločine povezane sa polom, trgovinu ženama, kao i pitanja seksualnog i reproduktivnog zdravlja povezana sa pravima i slobodama žena; - razmatranje pitanja u vezi sa nacionalnim i ostalim manjinama, kao i pitanja sprečavanja diskriminacije. 	Odbor održava zajedničke sjednice sa ostalim skupštinskim odborima. Odbori mogu dati mišljenje na izvještaje Odbora za ravnopravnost, dok su pojedini članovi Odbora istovremeno i članovi ostalih odbora.	Pododbor je razmatrao položaj žena u južnom susjedstvu Savjeta Evrope, položaj žena nakon Arapskog proljeća, te održao saslušanja o islamskom feminizmu. Odbor za ravnopravnost predstavio je šest izvještaja plenumu, od kojih su se četiri odnosila na pitanja u vezi sa nasiljem nad ženama i rodnom ravnopravnošću. Odbor promoviše integrisanje načela rodne ravnopravnosti u sve aktivnosti Skupštine, kao i jednaku zastupljenost muškaraca i žena u parlamentarnoj strukturi.
Parlamentarna skupština Savjeta Evrope nije dostavila odgovor u vezi sa pitanjem o akcionom planu.				
Austrija (<i>Österreichisches Parlament</i>)	<i>Odbor za jednak tretman (u oba doma Parlamenta)</i>	Razmatranje prijedloga zakona i vršenje nadzora nad radom Savezne vlade ili nadležnog ministra putem izvještaja, rasprava o datoj temi i postavljanjem pitanja. Nijedan od dva odbora nema posebno utvrđene nadležnosti.	Odbori funkcionišu po istom principu kao i odbori koji se bave drugim pitanjima. Pitanja koja se tiču rodne ravnopravnosti razmatraju se u bilo kojem trenutku tokom plenarnih rasprava ako to poslanici smatraju neophodnim.	Brojna pitanja u vezi sa obrazovanjem, kulturom, zdravstvom i migracijama.
U Parlamentu Austrije postoji Strateški plan o postizanju rodne ravnopravnosti. ¹⁰				

⁷ Internet prezentacija Odbora za prava žena i rodnu ravnopravnost <http://www.europarl.europa.eu/committees/en/femm/home.html> (21.3.2013)

⁸ ECPRD Request No. 2181 *Gender Sensitive Parliament*, December 11, 2012.

⁹ Pododbor za rodnu ravnopravnost obrazovan je u okviru Odbora za ravnopravnost i sprečavanje diskriminacije početkom 2012. godine, pored još dva pododbora, buudći da ovakva struktura odgovara glavnim tematskim oblastima u nadležnosti Odbora.

¹⁰ ECPRD Request No. 2181 *Gender Sensitive Parliament*, December 11, 2012.

Zemlja i naziv parlamenta	Naziv radnog tijela	Ključne nadležnosti radnog tijela	Odnos sa ostalim radnim tijelima i plenumom	Kratak opis tema koje je radno tijelo razmatralo u 2012. godini
Belgija (<i>Senate</i>)	<i>Savjetodavni Odbor za jednake mogućnosti za žene i muškarce</i>	Odbor ima savjetodavnu ulogu i nadležan je za savjetovanje u vezi sa pitanjima koja se tiču jednakih mogućnosti za žene i muškarce. Nema ovlaštenje da glasa o prijedlozima zakona, iako može pripremiti rezoluciju na inicijativu predsjednice Parlamenta i podnijeti je plenumu na glasanje.	Odbor daje savjete u vezi sa prijedlozima zakona koje razmatraju drugi specijalni odbori.	Položaj žena u regionu Mediterana.
U gornjem domu Parlamenta Belgije ne postoji strateški i/ili akcioni plan za postizanje rodne ravnopravnosti.				
Bosna i Hercegovina (<i>Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine</i>)	<i>Komisija za ostvarivanje ravnopravnosti polova</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Razmatranje pitanja u vezi sa ostvarivanjem ravnopravnosti polova i unapređenjem položaja žena u BiH; - podsticanje aktivnosti u institucijama BiH na sprovođenju Platforme za akciju Pekinške deklaracije u 12 kritičnih sfera; - razmatranje predloženih zakona i drugih propisa sa stanovišta ravnopravnosti polova i sprečavanja diskriminacije žena; - razmatranje prijedloga dokumenata i izvještaja institucija BiH u vezi sa pitanjima ravnopravnosti; - razmatranje pripreme za učešće delegacija BiH na međunarodnim skupovima itd. 	<p>Komisija može predložiti održavanje rasprave na plenarnoj sjednici u vezi sa svim pitanjima u okviru svojih nadležnosti. U tom slučaju, Komisija uvijek predlaže zaključke koji treba da budu usvojeni nakon rasprave na plenarnoj sjednici.</p> <p>Komisija organizuje tematske sjednice ili zajedničke sjednice u vezi sa pojedinim pitanjima od opšteg interesa na koje, takođe, poziva odbore za rodnu ravnopravnost entitetskih parlamenata, predstavnike izvršnih tijela nadležnih za pitanja rodne ravnopravnosti i nevladine organizacije.</p>	<p>Tematska sjednica „Jačanje političke volje za sprečavanje rodno nasilja” u saradnji sa Agencijom za rodnu ravnopravnost BiH u okviru zajedničkog projekta UNDP-a i Fonda UN „Sprečavanje i suzbijanje seksualnog i rodno zasnovanog nasilja u BiH”;</p> <p>Tematska sjednica povodom obilježavanja 25. novembra – Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama itd.</p>
U Parlamentarnoj skupštini ne postoji akcioni i/ili strateški plan za postizanje rodne ravnopravnosti. Međutim, na nacionalnom nivou postoji strateški dokument „Akcioni plan za postizanje rodne ravnopravnosti“ koji je 2009. godine usvojilo Vijeće ministara.				

Zemlja i naziv parlamenta	Naziv radnog tijela	Ključne nadležnosti radnog tijela	Odnos sa ostalim radnim tijelima i plenomom	Kratak opis tema koje je radno tijelo razmatralo u 2012. godini
<p style="text-align: center;">Grčka <i>(Hellenic Parliament)</i></p>	<p style="text-align: center;"><i>Odbor za ravnopravnost, mlade i ljudska prava</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Izrada istraživanja i prijedloga koji se odnose na promovisanje principa ravnopravnosti; - davanje mišljenja i donošenje odluka o pitanjima u okviru nadležnosti; - nadgledanje implementacije principa rodne ravnopravnosti od strane parlamentarne administracije; -praćenje primjene ljudskih prava i njihovo unapređenje kroz sprovođenje zakona, ali nema zakonodavnu ulogu. 	<p>Kao zainteresovani Odbor može učestvovati na zajedničkim sjednicama stalnih odbora koji su zaduženi za zakonodavni dio posla i to kada se razmatraju pitanja u vezi sa rodnom ravnopravnošću, mladima i ljudskim pravima, ali bez prava glasa. Na kraju svakog zasjedanja Parlamenta, priprema izvještaj sa zaključcima i prijedlozima koji podnosi plenumu, nadležnim ministarstvima i zainteresovanim stranama.</p>	<p>Eliminacija nasilja nad ženama i suzbijanje nasilja zasnovanog na polu; politika rodne ravnopravnosti; borba žena za pravo glasa; porodice sa troje ili više djece, ekonomska kriza i prava djece, Međunarodni dan žena itd.</p>
<p>U Parlamentu Grčke postoji strateški ili akcioni plan u okviru funkcije i nadležnosti posebnog Odbora za ravnopravnost, mlade i ljudska prava.</p>				
<p style="text-align: center;">Hrvatska <i>(Hrvatski sabor)</i></p>	<p style="text-align: center;"><i>Odbor za ravnopravnost polova</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Podsticanje potpisivanja međunarodnih dokumenata o ravnopravnosti polova i praćenje primjene tih dokumenata; - učešće u izradi, sprovođenju i analizi ostvarivanja nacionalne politike za postizanje ravnopravnosti polova; - saradnja i utvrđivanje mjera i aktivnosti za unapređenje rodne ravnopravnosti; - utvrđivanje prijedloga zakona i drugih akata u vezi sa ravnopravnošću polova; -uvođenje načela ravnopravnosti u obrazovanje, zdravstvo, socijalnu politiku, zapošljavanje; - učešće u izradi dokumenata o aktivnostima u vezi sa integracijom Hrvatske kroz izmjenu i usklađivanje zakonodavstva i mjera za ostvarenje ravnopravnosti sa standardima zakonodavstva i programa EU itd. 	<p>Odbor razmatra mali broj zakonodavnih prijedloga u vezi sa rodnom ravnopravnošću u svojstvu matičnog odbora. Najčešće djeluje kao zainteresovani odbor i u tom slučaju podnosi plenumu izvještaj o datom pitanju u pisanoj formi. Odbor može održati tematske sjednice i okrugle stolove. Takođe, Odbor može održati zajedničku sjednicu i podnijeti zajednički izvještaj Parlamentu.</p>	<p>Na sedam redovnih sjednica, Odbor je razmotrio ukupno devet prijedloga zakona i izvještaja. U okviru tematskih sjednica, Odbor se, između ostalog, bavio pravima žena i problemom zavisnosti žena od droge.</p>
<p>U Hrvatskom saboru ne postoji strateški i/ili akcioni plan za postizanje rodne ravnopravnosti.</p>				

Zemlja i naziv parlamenta	Naziv radnog tijela	Ključne nadležnosti radnog tijela	Odnos sa ostalim radnim tijelima i plenumom	Kratak opis tema koje je radno tijelo razmatralo u 2012. godini
Makedonija (<i>Sobranie</i> ¹¹)	<i>Odbor za jednake mogućnosti žena i muškaraca</i>	Odbor je nadležan za sljedeća pitanja: - prijedloge zakona i ostale propise iz oblasti rada i socijalne politike, obrazovanja i zdravstva, kao i za ostale prijedloge i propise u vezi sa inkluzijom i rodnom ravnopravnošću; - nacrt državnog akcionog plana za jednake mogućnosti za žene i muškarce; - praćenje usvajanja i sprovođenja osnovnih i posebnih mjera za uspostavljanje jednakih mogućnosti za žene i muškarce u javnom i privatnom sektoru; - praćenje sprovođenja sistema mjera za eliminaciju nejednakog tretiranja muškaraca i žena; - inicijative za usvajanje i izmjene i dopune zakona i drugih propisa u oblasti jednakih mogućnosti za žene i muškarce; - ostala pitanja u vezi sa jednakim mogućnostima za žene i muškarce itd.	Odbor organizuje javne sastanke, traži informacije o sprovođenju zakona od Vlade i informiše javnost o rodnoj ravnopravnosti putem internet prezentacije Parlamenta i ostalih mehanizama. Odbor održava zajedničke sastanke sa odborima za zdravstvo, rad i socijalnu politiku, obrazovanje, nauku i sport, kao i drugim odborima, ukoliko je potrebno.	/
Parlament Makedonije nije dostavio odgovor na pitanje u vezi sa akcionim i/ili strateškim planom.				
Njemačka (<i>Bundesrat</i>)	<i>Odbor za žene i mlade</i>	- Razmatranje prijedloga zakona Savezne vlade, prijedloga zakona Bundestaga ili prijedloga Bundesrata; - razmatranje ili predlaganje rezolucija i davanje preporuka Bundesratu.	Kao matični odbor, prikuplja preporuke ostalih odbora, priprema dokument koji sadrži preporuke odbora i predstavlja osnovu za raspravu i proceduru glasanja.	Prijedlozi u vezi sa naknadom za brigu o djeci, fleksibilnim radnim vremenom za žene koje brinu o bolesnim članovima porodice, starateljstvom nad djecom itd.
U gornjem domu Parlamenta Njemačke postoji Plan za postizanje jednakosti.				

¹¹ Internet prezentacija Interparlamentarne unije (IPU)

[http://www.ipu.org/parline-e/reports/instance/2_256.htm?chambername=Sobranie%20\(Assembly%20of%20the%20Republic\)&chamberid=2313](http://www.ipu.org/parline-e/reports/instance/2_256.htm?chambername=Sobranie%20(Assembly%20of%20the%20Republic)&chamberid=2313) (25.3.2013)

Zemlja i naziv parlamenta	Naziv radnog tijela	Ključne nadležnosti radnog tijela	Odnos sa ostalim radnim tijelima i plenomom	Kratak opis tema koje je radno tijelo razmatralo u 2012. godini
<p>Portugal (<i>Assembleia da Republica</i>)</p>	<p><i>Pododbor za jednakost</i>¹²</p>	<p>Pododbor prati ostvarivanje principa jednakosti putem primjene zakona i unapređenja principa rodne ravnopravnosti, naročito u pogledu donošenja odluka, informisanja, nasilja u porodici, rodne diskriminacije; prati primjenu međunarodnih sporazuma i saraduje sa nevladinim organizacijama u toj oblasti. Pododbor je posebno aktivan kada su u pitanju konferencije, rasprave i sastanci sa predstavnicima javnih subjekata i nevladinih organizacija koje se bave pitanjima jednakosti. Razmatranje prijedloga zakona i drugih akata ne spada u nadležnosti Pododbora.</p>	<p>Pododbor može podnijeti mišljenje u pisanoj formi o pitanjima u vezi sa jednakošću Odboru za ustavna pitanja koji nakon toga mišljenje upućuje plenumu. Zajedno sa Odborom za ustavna pitanja, može održati sastanke sa drugim odborima u cilju vođenja rasprave o pitanjima od zajedničkog interesa, na primjer, sa Odborom za rad i socijalnu zaštitu (koji ima slična interesovanja – porodična pitanja, pitanja socijalne zaštite itd).</p>	<p>Pododbor se bavio ekonomskom nezavisnošću i rodnom ravnopravnošću na tržištu rada i nasiljem u porodici. Takođe, održao je niz saslušanja, javnu tribinu, niz javnih rasprava i prisustvovao međunarodnim konferencijama.</p>
<p>U Parlamentu Portugala ne postoji strateški i/ili akcioni plan za postizanje rodne ravnopravnosti.</p>				
<p>Rumunija (<i>Camera Deputatilor</i>)</p>	<p><i>Odbor za jednake šanse muškaraca i žena</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eliminacija svih oblika diskriminacije na osnovu pola i poboljšanja stanja žena u društvu; - integracija principa jednakih šansi za muškarce i žene u zakonodavne inicijative, politike i programe koji se tiču muškaraca i žena; - stara se o primjeni odredaba koje se odnose na jednake šanse i jednak tretman muškaraca i žena, a koje proizlaze iz međunarodnih dokumenata koje je Rumunija ratifikovala. 	<p>Poslovníkom je definisano da je izvjestilac dužan da učestvuje u izradi izvještaja ili mišljenja odbora, koji se podnose Odboru radi davanja saglasnosti, a zatim i čitaju na plenumu. Pored mišljenja većine članova odbora, izvještaji i mišljenja obavezno moraju sadržati i prihvaćene amandmane, obrazloženja drugih poslanika članova Odbora koji su suprotnih mišljenja, kao i odbijene amandmane.</p>	<p>/</p>
<p>U Parlamentu Rumunije ne postoji strateški i/ili akcioni plan za postizanje rodne ravnopravnosti.</p>				

¹² Pododbor za jednakost funkcioniše u okviru Odbora za ustavna pitanja, prava, slobode i garancije.

Zemlja i naziv parlamenta	Naziv radnog tijela	Ključne nadležnosti radnog tijela	Odnos sa ostalim radnim tijelima i plenumom	Kratak opis tema koje je radno tijelo razmatralo u 2012. godini
<p>Slovenija <i>(Državni zbor)</i></p>	<p><i>Komisija za peticije, ljudska prava i jednake mogućnosti</i></p>	<p>-razmatra pritužbe koje se odnose na pojedinačne slučajeve i deluje kao posrednik u postupcima koji uključuju i druge institucije; -razmatra pritužbe i prijedloge građana u vezi sa specifičnim problemima tokom sprovođenja zakona i drugih pravnih akata; -razmatra zahtjeve, pritužbe i druge inicijative od opšteg interesa upućene Državnom zboru i drugim državnim organima do strane građana, i utvrđuje razloge za gore navedeno; -obavještava nadležne organe Državnog zbora o činjenicama koje proizilaze iz primjene zakona i savjetuje ih o daljim aktivnostima u cilju obezbjeđenja poštovanja prava, dužnosti i pravnih interesa građana; -prati i proučava pitanja koja se odnose na zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, i pokreće inicijative i daje preporuke državnim organima i pravnim subjektima; -prati i proučava pitanja koja se odnose na sprovođenje politika u vezi jednakih mogućnosti i jednakih prava za muškarce i žene u svim segmentima društva i rada; -prati realizaciju međunarodnih obaveza Republike Slovenije koji se odnose na ljudska prava; -razmatra redovne godišnje izvještaje i posebne izvještaje Zaštitnika za ljudska prava i izvještaje drugih institucija koje izvještavaju Državni zbor u vezi sa sprovođenjem i ostvarivanjem ljudskih prava i osnovnih sloboda, -raspravlja o nacrtima zakona i drugim aktima koji se odnose na ljudska prava, osnovne slobode i jednake mogućnosti.</p>	<p>Postoji mali broj pravnih akata koji se isključivo odnose na pitanja rodne ravnopravnosti o kojima Komisija može voditi raspravu u svojstvu matičnog radnog tijela. Stoga, Komisija najčešće djeluje kao zainteresovano radno tijelo, što znači da raspravlja o određenoj temi a zatim podnosi mišljenje matičnom radnom tijelu, koje mišljenje uvršćuje u izvještaj koji se prosljeđuje plenumu. Komisija vodi raspravu o pojedinim temama kao matično radno tijelo (npr. o godišnjem izvještaju Zaštitnika ljudskih prava) i predlaže preporuke plenumu. Komisija može održati zajedničke sjednice sa ostalim odborima o pitanjima od zajedničkog interesa, na kojima radna tijela odvojeno donose odluke i odvojeno podnose izvještaje plenumu.</p>	<p>Komisija je raspravljala o položaju etničkih grupa (npr. Roma), problemima u vezi sa brisanjem iz registra stanovništva, nasiljem u porodici, trgovinom ljudima, izvještaju Zaštitnika ljudskih prava, položaju autohtonih narodnih manjina, jednakim mogućnostima žena i muškaraca, nacrtu budžeta (kao zainteresovano radno tijelo) i ostalo.</p>
<p>U Parlamentu Slovenije ne postoji strateški i/ili akcioni plan za postizanje rodne ravnopravnosti.</p>				

Zemlja i naziv parlamenta	Naziv radnog tijela	Ključne nadležnosti radnog tijela	Odnos sa ostalim radnim tijelima i plenumom	Kratak opis tema koje je radno tijelo razmatralo u 2012. godini
Srbija (<i>Narodna skupština</i>)	<i>Odbor za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova</i>	- Razmatranje prijedloga zakona i drugih opštih akata, kao i drugih pitanja iz oblasti: ostvarivanja i zaštite ljudskih prava i sloboda i prava djeteta; sprovođenja potvrđenih međunarodnih ugovora koji uređuju zaštitu ljudskih prava; ostvarivanja slobode vjeroispovijesti; statusa crkava i vjerskih zajednica i ostvarivanja prava nacionalnih manjina i međunacionalnih odnosa u Srbiji. Odbor razmatra prijedloge zakona i drugih opštih akata sa stanovišta unapređenja i postizanja rodne ravnopravnosti, sagledava stanje vođenja politike, sprovođenje zakona i drugih opštih akata od strane Vlade i drugih organa i funkcionera koji su odgovorni Narodnoj skupštini, sa stanovišta poštovanja rodne ravnopravnosti.	Odluke o spornim pitanjima u vezi sa nadležnošću odbora donosi predsjednik Narodne skupštine. Odbori mogu međusobno saradivati. U tom smislu, odbori mogu održati zajedničku sjednicu u cilju razmatranja pitanja od zajedničkog interesa. Odluke u vezi sa tim pitanjima odbori donose odvojeno.	Društveni položaj Romkinja, budžet lokalne vlasti i finansiranje aktivnosti u vezi sa rodnom ravnopravnošću, integracija principa rodne ravnopravnosti u sve oblasti aktivnosti državnih institucija, implementacija preporuka Komiteta UN za eliminaciju diskriminacije žena, izvještaji o radu Kancelarije za ravnopravnost polova (organizaciona jedinica Ministarstva rada i socijalne politike).
U Parlamentu Srbije ne postoji strateški i/ili akcioni plan za postizanje rodne ravnopravnosti.				
Španija (<i>Congreso de los Diputados</i>)	<i>Odbor za jednakost i Pododbor za racionalizaciju rada, usaglašavanje ličnog, porodičnog i poslovnog aspekta života</i>	Pododbor je tijelo koje razmatra i daje prijedloge u saradnji sa odborima u cilju pripreme izvještaja za određena pitanja.	Odbor i Pododbor funkcionišu u skladu sa opštim pravilima o radu odbora.	Nasilje na osnovu roda, prostitucija i razlika između žena i muškaraca prilikom zapošljavanja.
U donjem domu Parlamenta Španije ne postoji strateški i/ili akcioni plan za postizanje rodne ravnopravnosti.				
Španija (<i>Senado</i>)	<i>Odbor za rodnu ravnopravnost</i>	Razmatranje prijedloga zakona, praćenje aktivnosti Vlade i usvajanje rezolucija o rodnoj ravnopravnosti.	Odbor ima ovlaštenje da raspravlja i usvaja amandmane na prijedloge zakona u vezi sa rodnom ravnopravnošću. Nakon toga, Odbor podnosi izvještaj Parlamentu.	Niz saslušanja predstavnika organa nadležnih za pitanja u vezi sa rodnom ravnopravnošću.
U gornjem domu Parlamenta Španije ne postoji strateški i/ili akcioni plan za postizanje rodne ravnopravnosti.				

3. Komparativni pregled

3.1 Evropski parlament

U Evropskom parlamentu postoji Odbor za prava žena i rodnu ravnopravnost¹³ koji je nadležan za:

- definiciju, promociju, zaštitu prava žena i sprovođenje srodnih mjera u okviru EU;
- unapređenje prava žena u trećim zemljama;
- politiku jednakih mogućnosti, uključujući jednake mogućnosti za muškarce i žene na tržištu rada i jednak tretman u radu;
- sprečavanje svih oblika diskriminacije na osnovu pola;
- sprovođenje i dalji razvoj rodne ravnopravnosti u svim sektorima;
- praćenje i sprovođenje međunarodnih ugovora i konvencija koje se tiču prava žena;
- pružanje odgovarajućih informacija o pravima žena.

Odbor za prava žena i rodnu ravnopravnost u Evropskom parlamentu bavio se tokom 2012. godine nizom pitanja koja su od velikog značaja za ljudska prava i prava žena, kao što su pitanja jednakosti žena u Evropskoj uniji u 2011. godini, kvalitet i ravnopravnost žena u procesu političkog odlučivanja, pitanje uticaja klimatskih promjena na žene. Takođe, Odbor je posebnu pažnju posvetio ulozi žena u zelenoj ekonomiji, zatim uslovima rada za žene u sektoru usluga, kao i prevenciji bolesti koje su karakteristične za određenu starosnu dob žena. Odbor je intenzivno radio na eliminisanju rodni stereotipa u Evropskoj uniji. U nizu aktivnosti, održan je veliki broj javnih saslušanja na razne teme, kao što je položaj žena u Sjevernoj Africi, Turskoj i drugim zemljama van EU. Odbor je krajem protekle godine, na sjednicama, posebnu pažnju posvetio uticaju ekonomske krize na prava žena i rodnu ravnopravnost.

Biro¹⁴ Parlamenta je 13. novembra 2006. godine usvojio Izvještaj o principima politike promovisanja jednakosti i različitosti u Sekretarijatu Evropskog parlamenta. U skladu sa izvještajem, 9. marta 2009. godine, Biro je usvojio Akcioni plan za promovisanje jednakosti i različitosti u Sekretarijatu EP (2009-2013), na osnovu tri aktivnosti navedene u izvještaju (jednakost između žena i muškaraca; zapošljavanje i integrisanje osoba sa invaliditetom; eliminacija svih prepreka za zapošljavanje i diskriminaciju zasnovanu na rasi, boji ili etničkom porijeklu) i dva unakrsna cilja (jačanje liderstva i odgovornosti u vezi jednakosti i raznolikosti; promovisanje otvorenog i inkluzivnog radnog okruženja).

¹³ Internet prezentacija Odbora za prava žena i rodnu ravnopravnost <http://www.europarl.europa.eu/committees/en/femm/home.html> (21.3.2013)

¹⁴ Biro je izvršno tijelo Parlamenta odgovorno za budžet i administrativna pitanja zaposlenih i organizacije. Čine ga predsjednik, 14 potpredsjednika i 6 kvestora, tj. članova koji zastupaju finansijske i administrativne interese članova Evropskog parlamenta.

Akcioni plan sastavni je dio Programa rada administracije 2009-2011, čije sprovođenje se redovno nadgleda. Sačinjena je lista aktivnosti, koja se ažurira svake godine i odobrena je od strane Grupe koja se bavi pitanjima rodne ravnopravnosti i različitosti, tj. političkog tijela nadležnog za sprovođenje ove politike u Sekretarijatu.¹⁵

3.2 Parlamentarna skupština Savjeta Evrope

U Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope postoji poseban Odbor za ravnopravnost i sprečavanje diskriminacije, koji funkcioniše pod ovim nazivom od januara 2012. godine. U stvari, tehnički posmatrano, ne radi se o novom odboru, već je Rezolucijom 1822 iz 2011. godine odlučeno da se nadležnosti Odbora za jednake mogućnosti žena i muškaraca prošire i obuhvate sva pitanja koja se tiču ravnopravnosti i sprečavanja diskriminacije po bilo kom osnovu, pitanja nacionalnih i ostalih manjina, kao i pitanja koja ukazuju na sve vidove rasizma i ksenofobije. U skladu sa ovom izmjenom, promijenjen je i naziv odbora.

U okviru svojih nadležnosti, Odbor razmatra pitanja ravnopravnosti i sprečavanje diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su pol, seksualno opredjeljenje i rodni identitet, rasa, boja, jezik, vjeroispovjest, političko ili drugačije uvjerenje, nacionalno ili društveno porijeklo, etnička pripadnost, pripadnost nacionalnoj manjini, imovinsko stanje, status po rođenju, starosna dob, invaliditet ili drugačiji položaj.

Odbor posebnu pažnju posvećuje razmatranju:

- pitanja u vezi sa promovisanjem ravnopravnosti i jednakih mogućnosti;
- svih pitanja koja utiču na ravnopravnost žena i muškaraca, uključujući političku zastupljenost, ekonomsko osnaživanje, nasilje nad ženama i zločine povezane sa polom, trgovinu ženama, kao i pitanja seksualnog i reproduktivnog zdravlja povezana sa pravima i slobodama žena;
- pitanja nacionalnih i ostalih manjina, uključujući romsku populaciju i migrante;
- pitanja u vezi sa sprečavanjem i suzbijanjem rasizma, diskriminacije na osnovu rase, ksenofobije, antisemitizma i netolerancije u Evropi.

Dodatno, Odbor uspostavlja i održava poslovne odnose sa nacionalnim organima koji se bave pitanjima ravnopravnosti. Odbor, takođe, dijelom predstavlja Skupštinu pred Evropskom komisijom protiv rasizma i netolerancije (*European Commission against Racism and Intolerance, ECRI*), kao i pred relevantnim stručnim odborima Savjeta Evrope, ujedno prateći njihov rad. U ime Parlamentarne skupštine, Odbor bira i dobitnike Nagrade za rodnu ravnopravnost.

¹⁵ ECPRD Request No. 2181 *Gender Sensitive Parliament*, December 11, 2012.

Prijedloge rezolucija ili preporuka drugi odbori prosljeđuju Odboru za ravnopravnost i sprečavanje diskriminacije od strane službe Skupštine onda kada se prijedlog odnosi na pitanja koja spadaju u nadležnost Odbora.

Početak godine, Odbor je odlučio da osnuje stalne pododbore za pitanja:

- rodne ravnopravnosti;
- manjinskih prava;
- rasizma i ksenofobije.

Ovakva struktura odgovara glavnim tematskim oblastima u nadležnosti Odbora. U 2012. godini, pododbor za rodnu ravnopravnost posebnu pažnju posvetio je položaju žena u južnom susjedstvu Savjeta Evrope razmjenjujući mišljenja sa Sjeverno-južnim Centrom (junska sjednica) i saslušanju o islamskom feminizmu i položaju žena nakon Arapskog proljeća (oktobarska sjednica). Pododbori koji se bave pitanjima manjinskih prava, rasizmom i ksenofobijom održali su u junu 2012. godine zajedničku sjednicu o dostupnosti obrazovanja romskoj djeci.

Takođe, tokom 2012. godine, Odbor je uspostavio *ad hoc* pododbor koji je učestvovao na Konferenciji o političkom i socio-ekonomskom jačanju žena – zasnovanoj na ispovijestima žena, koju je organizovao Sjeverno-južni Centar u saradnji sa Parlamentom Turske (5. i 6. novembra 2012. godine u Istanbulu).

Odbor, tokom svog rada, veliki značaj pridaje sinergiji sa ostalim skupštinskim odborima, s obzirom na to da postoji međusobno zavisni odnos i preplitanje nadležnosti skupštinskih odbora. Odbor je održao tri zajedničke sjednice sa drugim skupštinskim odborima. Ostali odbori mogu dati mišljenje na izvještaje Odbora, dok su pojedini članovi Odbora istovremeno i članovi nekoliko drugih odbora.

U 2012. godini, Odbor je predstavio šest izvještaja na plenumu, od kojih su se četiri odnosila na pitanja u vezi sa nasiljem nad ženama i pitanja rodne ravnopravnosti (Promovisanje Konvencije Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici; Napredak u vezi sa pravima žena širom svijeta; Jednakost između žena i muškaraca: uslov za uspjeh Arapskog proljeća; Političke partije i reprezentacija žena u politici). Jedan izvještaj se odnosio na pitanje rasizma i ksenofobije (Uloga nevladinih organizacija u borbi protiv netolerancije, rasizma i ksenofobije), dok je jedan izvještaj bio transverzalne prirode (Višestruka diskriminacija muslimanki u Evropi: za jednake mogućnosti). Takođe, Odbor je predstavio i dva mišljenja (mišljenje o romskim migrantima u Evropi i mišljenje o demokratskim izborima).

Odbor je nastavio sa radom na tri izvještaja koja su inicirana prije reforme Skupštine i zakazano je da se o njima raspravlja u 2013. godini (Rodna ravnopravnost i usklađivanje porodičnog i poslovnog života, Rodna ravnopravnost u Jugo-istočnoj Evropi i Roditeljsko odsustvo kao način podsticanja rodne ravnopravnosti).

Takođe, Odbor je podnio prijedloge za:

- Suzbijanje diskriminacije nad romskom djecom, i
- Suočavanje sa diskriminacijom po osnovu seksualne opredijeljenosti i rodnog identiteta.

Dodatno, prijedlozi koje su inicirali pojedini poslanici i koji su proslijeđeni Odboru radi razmatranja i podnošenja izvještaja tokom 2012. godine odnosili su se na:

- Uhođenje;
- Suočavanje sa rasizmom u institucijama izvršne vlasti;
- Kriminalizaciju korišćenja prostitucije radi borbe protiv trgovine ljudima zbog seksualnog iskorišćavanja;
- Obračanje povodom starosne diskriminacije na tržištu rada;
- Krvnu osvetu na Sjevernom Kavkazu;
- Položaj i prava autohtonih nacionalnih manjina u Evropi;
- Vizni režim – zaštitu javnog reda ili diskriminaciju na bazi nacionalnosti;
- Ravnopravnost i sprečavanje diskriminacija kod pristupa pravdi.

Odbor trenutno radi na pripremi 12 izvještaja, od kojih se šest bavi rodnom ravnopravnošću i nasiljem nad ženama, tri se bave diskriminacijom po osnovu svega što nije u vezi s polom, jedan se odnosi na pitanje rasizma, jedan na pitanje nacionalnih manjina, dok je jedan transverzalan. Takođe, Odbor trenutno radi i na pripremi šest mišljenja.

Odbor promoviše integrisanje načela rodne ravnopravnosti u sve aktivnosti Skupštine, na način da perspektiva rodne ravnopravnosti bude inkorporirana na svim nivoima i u svim oblastima. Takođe, Odbor promoviše jednaku zastupljenost žena i muškaraca u skupštinskim strukturama, pa se stoga jednom godišnje objavljuju statistički podaci o rodnoj podjeli pozicija u Skupštini o kojima se raspravlja na plenumu u okviru izvještaja o napretku.

3.3 Austrija (*Nationalrat i Bundesrat*)

Oba doma Parlamenta Austrije (Nacionalno vijeće, *Nationalrat* i Savezno vijeće, *Bundesrat*) imaju Odbor za jednaki tretman koji se konkretno bavi pitanjem rodne ravnopravnosti. Pomenuti odbori, kao i većina odbora u oba doma, raspravljaju ili razmatraju prijedloge zakona i vrše nadzor nad radom Savezne vlade ili nadležnog saveznog ministra putem sljedećih instrumenata: izvještaja, rasprava o datoj temi i postavljanjem pitanja. Nijedan od dva odbora za jednaki tretman nema posebno određene nadležnosti. Pitanja

rodne ravnopravnosti predstavljaju značajan aspekt rada Odbora za budžet Nacionalnog vijeća jer je „rodno budžetiranje“ jedno od glavnih postulata novog austrijskog okvira za budžet.

Ne postoje posebni postupci rada, jer pomenuti odbori rade kao i svi drugi odbori. Pitanja rodne ravnopravnosti mogu biti razmatrana u bilo kom trenutku tokom plenarnih rasprava ako poslanici smatraju da je neophodno.

U 2012. godini Odbor je radio na brojnim opštim pitanjima u vezi sa obrazovanjem, zdravstvom i kulturom i migracijama. U 2011. godini Odbor se bavio glavnim reformama antidiskriminatornog zakonodavstva.

Navedeno je da je rodna ravnopravnost od velikog značaja za sadašnju predsjednicu Nacionalnog vijeća Barbaru Pramer (*Barbara Prammer*), kao i za Službu Parlamenta.

3.4 Belgija (*Senate*)

U skladu sa Poslovníkom gornjeg doma Parlamenta Belgije, postoji savjetodavni Odbor za jednake mogućnosti za žene i muškarce u čijoj nadležnosti je savjetovanje u vezi sa pitanjima koja se tiču jednakih mogućnosti za žene i muškarce. Ovaj odbor može obavljati savjetodavnu ulogu na zahtjev predsjednice Parlamenta.

Savjetodavni odbor najčešće daje savjete predsjednici Parlamenta u vezi sa prijedlozima zakona koje razmatraju drugi specijalni odbori. Ovaj Odbor nema ovlaštenje da glasa o prijedlozima, iako može pripremiti rezolucije na inicijativu predsjednice Parlamenta i podnijeti ih plenumu na glasanje.

Odbor se u 2012. godini bavio pitanjem pozicije žena u regionu Mediterana.

Parlament nema strateški ili akcioni plan za postizanje rodne ravnopravnosti.

3.5 Bosna i Hercegovina (*Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine*)

Komisija za ostvarivanje ravnopravnosti polova razmatra pitanja koja se odnose na: pitanja u vezi sa ostvarivanjem ravnopravnosti polova u Bosni i Hercegovini – posebno u vezi sa unapređenjem statusa žena u Bosni i Hercegovini; podsticanje aktivnosti u institucijama BiH na sprovođenju Platforme za akciju Pekinške deklaracije (Četvrta svjetska konferencija o ženama 1995) u 12 kritičnih sfera; podsticanje i koordinaciju aktivnosti s entitetskim parlamentima u cilju unapređenja statusa žena i sprovođenja Platforme za akciju Pekinške deklaracije; razmatranje predloženih zakona i drugih propisa sa stanovišta ravnopravnosti polova i sprečavanja diskriminacije žena; razmatranje prijedloga dokumenata i izvještaja institucija BiH koji se odnose na ostvarivanje

ravnopravnosti polova i sprovođenja Platforme za akciju Pekinške deklaracije u cjelini; odnosno po pojedinim oblastima; razmatranje pripreme za učešće delegacija Bosne i Hercegovine na međunarodnim skupovima kada se razmatra sprovođenje Pekinške deklaracije (UN, Pakt stabilnosti i sl.)

Komisija može predložiti održavanje rasprave na plenarnoj sjednici u vezi sa svim pitanjima u okviru svojih nadležnosti. U tom slučaju, Komisija uvijek predlaže zaključke koji treba da budu usvojeni nakon rasprave na plenarnoj sjednici.

Komisija organizuje tematske sjednice ili zajedničke sjednice u vezi sa pojedinim pitanjima od opšteg interesa na koje, takođe, poziva odbore za rodnu ravnopravnost entitetskih parlamenata, predstavnike izvršnih tijela nadležnih za pitanja rodne ravnopravnosti i nevladine organizacije.

Tokom sprovođenja aktivnosti usklađivanja zakonodavstva sa Zakonom o rodnoj ravnopravnosti Bosne i Hercegovine, Komisija je iznijela prijedlog za usvajanje dva zakona i podnijela ga Parlamentu: Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu u institucijama BiH i Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaradama i naknadama u institucijama BiH. Pored toga, odredbe o porodijskom odsustvu unijete su u zakonodavstvo. Takođe je podniet Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izborima, čime je uvedena kvota od najmanje 40% manje zastupljenog pola na izbornim listama. Prijedlog zakona je usvojen. Tokom tematske sjednice Komisije održane 15. marta 2012. godine, vođena je rasprava o situaciji u BiH u vezi sa sprovođenjem prava porodijske naknade. Usvojene preporuke o unapređenju postojeće situacije prosljeđene su nadležnim institucijama.

Tematska sjednica „Jačanje političke volje za sprečavanje rodnog nasilja” održana je 2. i 3. aprila 2012. godine. Sjednica je održana u saradnji sa Agencijom za rodnu ravnopravnost BiH u okviru zajedničkog projekta UNDP-a i Fonda UN „Sprečavanje i suzbijanje seksualnog i rodno zasnovanog nasilja u BiH”. Tematska sjednica „Položaj Romkinja u zakonodavstvu, politikama i praksi, predstavljanje Izvještaja NVO „Prava za sve“ i „ICVA“ o nasilju nad Romkinjama u porodici“ održana je 6. juna 2012. godine, uz podršku Misije OEBS. Tom prilikom usvojeni su zaključci i prosljeđeni nadležnim institucijama.

Komisija je održala tematsku sjednicu u Sarajevu, 21. novembra 2012. godine u saradnji sa Agencijom za rodnu ravnopravnost BiH i uz podršku OEBS-a povodom obilježavanja 25. novembra – Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama. Cilj sjednice bio je skretanje pažnje na značaj sprečavanja nasilja nad ženama i nasilja u porodici na organizovan način, kao i predstavljanje Konvencije Savjeta Evrope o sprečavanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

Tim povodom, Sekretarijat Parlamentarne skupštine uradio je i objavio prevod Priručnika Savjeta Evrope za parlamentarce u vezi sa primjenom Konvencije iz Istanbula.

U Parlamentarnoj skupštini ne postoji akcioni i/ili strateški plan za postizanje rodne ravnopravnosti. Međutim, inicijativa prvog zamjenika predsjednika Komisije sada se primjenjuje prilikom izrade dokumenata, čime će se obezbijediti da diskriminacija bude zaustavljena, a princip rodne ravnopravnosti primjenjivan kada je u pitanju jezik koji se upotrebljava u komunikaciji, internim pravnim aktima, materijalima koje Parlament prosljeđuje drugim institucijama u zemlji i inostranstvu, te poslovnica oba doma.

3.6 Estonija (Riigikogu)

U Parlamentu Estonije ne postoji poseban odbor koji se bavi pitanjem rodne ravnopravnosti. Odbor za ustavna pitanja djelovao je kao matični odbor za Zakon o rodnoj ravnopravnosti i Zakon o jednakom tretmanu. U skladu sa Poslovníkom Parlamenta¹⁶, na Predsjedništvu Parlamenta je da imenuje matični odbor za razmatranje određenog prijedloga zakona. Kada je riječ o pitanjima u vezi sa rodnom ravnopravnošću, matični odbor može biti Odbor za ustavna pitanja ili Odbor za socijalnu politiku, u zavisnosti od prirode pitanja.

Procedura razmatranja zakonodavnih prijedloga utvrđena je Poslovníkom. Pitanja koja se tiču rodne ravnopravnosti razmatraju se u skladu sa redovnom procedurom. Odnosi između radnih tijela takođe su regulisani Poslovníkom.

Odbor za ustavna pitanja i Odbor za socijalna pitanja nijesu razmatrali pitanja u vezi sa rodnom ravnopravnošću u 2012. godini.

Takođe, Parlament Estonije nema akcioni plan za postizanje rodne ravnopravnosti.

3.7 Finska (Eduskunta)

U Parlamentu Finske, pitanjem rodne ravnopravnosti bavi se Odbor za zapošljavanje i jednakost. Odbor za zapošljavanje i jednakost je stalni specijalni odbor koji se, takođe, bavi pitanjima koja se tiču radnog okruženja, bezbjednosti na radu, profesionalne zdravstvene zaštite, politike tržišta rada, zakona o radu i nacionalne službe, izuzev vojske (*non-military national service*).

Prema Poslovníku Parlamenta Finske, stalni odbori razmatraju prijedloge zakona, zakonodavne inicijative, izvještaje Vlade i druga važna pitanja o kojima se donosi odluka na plenumu. Ova pitanja se nakon uvodne rasprave, na prijedlog Savjeta predsjednika, prosljeđuju Odboru. Istovremeno, Parlament može odlučiti da jedan ili više odbora pripreme mišljenje i dostave matičnom odboru. Odbor takođe može zatražiti mišljenje drugog odbora u vezi sa pitanjem koje razmatra.

¹⁶ Riigikogu Rules of Procedure and Internal Rules Act http://www.riigikogu.ee/?rep_id=799356 (18.3.2013)

Odbor za zapošljavanje i jednakost je tokom 2012. godine pripremio sedam izvještaja za plenarnu sjednicu i uputio 20 mišljenja drugim odborima. Mnoga od ovih mišljenja odnosila su se na politiku tržišta rada i Zakon o radu. Pored ostalog, ovaj Odbor je uputio mišljenje Odboru za finansije u vezi sa budžetom za 2013. godinu, Odboru za ustavna pitanja u vezi sa Godišnjim izvještajem o aktivnostima Vlade za 2011. godinu, kao i mišljenje Odboru za socijalne poslove i zdravstvo u vezi sa izmjenama zakonodavstva koje se tiče porodičnog odsustva, a što obuhvata i pitanje rodne ravnopravnosti.

Odbor za zapošljavanje i jednakost je u 2010. godini pripremio izvještaj za plenarnu sjednicu o Izvještaju Vlade o rodnoj ravnopravnosti. Usvojeni Izvještaj Vlade naglašava politiku Vlade prema rodnoj ravnopravnosti do 2020. godine. Vlada redovno informiše Odbor za zapošljavanje i jednakost o napretku u toj oblasti.

Služba Parlamenta Finske ima akcioni plan za postizanje rodne ravnopravnosti, pri čemu jedna od četiri vrijednosti navedene u Strategiji Službe Parlamenta glasi: „Pravičnost – mi promoviramo jednakost, nediskriminaciju i fer tretman”. Prve aktivnosti Službe Parlamenta u oblasti rodne ravnopravnosti započete su 1995. godine. Prvi talas ovih aktivnosti rezultirao je razvojem dva plana o rodnoj ravnopravnosti, prvim u periodu između 1997-1998, a drugim u periodu između 1999-2000. godine.

Služba Parlamenta je 2007. godine ponovo pokrenula aktivnosti u oblasti rodne ravnopravnosti, kada je osnovana i Komisija za rodnu ravnopravnost za period 2007-2011. godine. Komisija za rodnu ravnopravnost je od 2011. godine postala stalno tijelo u okviru Službe Parlamenta, sa mandatom od četiri godine.

Komisija za rodnu ravnopravnost pripremila je četvrti Plan za jednakost i sprečavanje diskriminacije za period od 2010. do 2011. godine (ovaj Plan je i dalje na snazi). U skladu sa mandatom, Komisija za rodnu ravnopravnost pripremila je posebni plan za sprečavanje diskriminacije koji proširuje oblast, značaj i sadržaj aktivnosti Parlamenta u vezi sa postizanjem rodne ravnopravnosti. Dio Plana za jednakost i sprečavanje diskriminacije za period 2010-2011. sadrži pet centralnih tema, 11 ciljeva i 38 mjera. U fokusu su položaj žena i muškaraca u radnom okruženju, jednake plate i uslovi zapošljavanja, jednako učešće žena i muškaraca na unapređenje radnog okruženja, promocija pozitivnog stava prema rodnoj ravnopravnosti i prevencija seksualnog i zlostavljanja po osnovu pola. Plan o sprečavanju diskriminacije nastoji spriječiti diskriminaciju po osnovu starosti, porijekla, nacionalnosti, jezika, vjere, uvjerenja, mišljenja, zdravstvenog stanja, invaliditeta ili sličnih razloga.

U toku je priprema petog Plana za sprečavanje diskriminacije i rodnu ravnopravnost za period od 2013. do 2015. godine.

3.8 Francuska (*Assemblée Nationale*)

Pitanjima koja se odnose na ravnopravnost između muškaraca i žena ne bavi se odbor, već Delegacija za ženska prava i jednake mogućnosti između muškaraca i žena, posebni skupštinski organ, koji su osnovali Nacionalna skupština i Senat 1999. godine. Parlamentarna delegacija ženskih prava i jednakih mogućnosti između muškaraca i žena uspostavljena je u oba doma Parlamenta. Članovi Delegacija biraju se na početku mandata parlamenta i traje koliko i sam mandat parlamenta. U okviru svojih nadležnosti odgovorne su za informisanje parlamenta o politikama Vlade, uzimajući u obzir uticaj na ženska prava i jednake mogućnosti između muškaraca i žena. Od početka mandata parlamenta (jun 2012. godine), delegacija je podnijela četiri izvještaja. Narodna skupština nema akcioni plan koji se bavi pitanjem rodne ravnopravnosti.

3.9 Grčka (*Hellenic Parliament*)

Parlament Grčke ima odbor koji se posebno bavi pitanjem rodne ravnopravnosti, a to je stalni Odbor za ravnopravnost, mlade i ljudska prava, osnovan sa ciljem da predlaže, daje mišljenja ili donosi odluku o pitanjima u okviru svojih nadležnosti. Nadležan je za izradu istraživanja i prijedloga koji se odnose na promovisanje principa rodne ravnopravnosti (u porodici, obrazovanju i drugim socijalnim strukturama). Odbor nadgleda i stara se o implementaciji ovog principa od strane parlamentarne administracije.

Odbor se takođe stara o pitanjima koja se odnose na poštovanje i zaštitu ljudskih prava. Osim toga, bavi se i socijalnim pitanjima (prava djece i mladih, porodica, zapošljavanje, obrazovanje, zdravstvo, socijalna politika itd). Odbor prati primjenu ovih prava i njihovo unapređenje kroz sprovođenje zakona, ali nema zakonodavnu ulogu.

Što se tiče sjednica, obavezno je prisustvo ministara i podsekretara tokom rasprave o pitanjima koja su u njihovoj nadležnosti. Na sjednicu Odbor može pozvati bilo koje lice, vladinu ili nevladinu organizaciju, javne službenike, predstavnike udruženja, naučnike, profesore i druge društvene subjekte ili stručnjake koje smatraju korisnim za rad Odbora. Sjednice ovog Odbora su otvorene za javnost, a kao zainteresovani Odbor može učestvovati na zajedničkim sjednicama stalnih odbora koji su zaduženi za zakonodavni dio posla i to kada se razmatraju pitanja rodne ravnopravnosti, mladima i ljudskim pravima, ali bez prava glasa. Pored toga, posebni stalni Odbor za ravnopravnost, mlade i ljudska prava ima pododbor koji se bavi pitanjima osoba sa invaliditetom. Na kraju svakog zasijedanja Parlamenta, priprema izvještaj sa zaključcima i prijedlozima, koji se podnose plenumu i nadležnim ministarstvima i drugim zainteresovanim stranama.

Tokom 2012. godine, ovaj Odbor bavio se određenim brojem pitanja, kao što su: mentalna retardacija i drugi mentalni poremećaji; problem beskućnika u Atini; ekonomska kriza i prava djece; ekonomska kriza i njeni efekti na ljudska prava; Međunarodni dan žena; mladi poljoprivrednici i inovativna kultura; politike rodne ravnopravnosti; institucije koje se bave brigom o djeci kojoj prijete

zatvaranje; porodice sa troje ili više djece; eliminacija diskriminacije nad ženama i suzbijanje nasilja zasnovanog na polu i borba žena za pravo glasa. Odbor je, takođe, prisustvovao zajedničkim sjednicama stalnog Odbora za socijalna pitanja, tokom izrade i ispitivanja prijedloga zakona o „Primjeni principa jednakog tretmana muškaraca i žena angažovanih u aktivnostima u svojstvu samozaposlenih – Usklađivanje zakonodavstva sa Direktivom 22010/41/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 7. jula 2010. godine”.

Strateški i akcioni plan postoji u okviru funkcije i nadležnosti posebnog Odbora za ravnopravnost, mlade i ljudska prava, na način koji je propisan Poslovníkom Parlamenta Grčke.

3.10 Holandija (*House of Representatives*)

U donjem domu Parlamenta Holandije ne postoji poseban odbor nadležan za pitanje rodne ravnopravnosti. Najčešće takva pitanja razmatra Odbor za socijalnu politiku.

3.11 Hrvatska (*Hrvatski sabor*)

U Hrvatskom saboru postoji Odbor za ravnopravnost polova koji je formiran 2001. godine. U skladu sa članom 100 Poslovnika Hrvatskog sabora¹⁷, u nadležnost Odbora za ravnopravnost polova spadaju poslovi utvrđivanja i praćenja sprovođenja politike, a u postupku donošenja zakona i drugih propisa ima prava i dužnosti matičnog radnog tijela u područjima koja se odnose na podsticanje i praćenje primjene načela ravnopravnosti polova u zakonodavstvu Hrvatske, a naročito:

- podsticanje potpisivanja međunarodnih dokumenata o ravnopravnosti polova i praćenje primjene tih dokumenata,
- učešće u izradi, sprovođenju i analizi ostvarivanja nacionalne politike za postizanje ravnopravnosti polova u Hrvatskoj,
- saradnja i utvrđivanje mjera i aktivnosti za unapređenje rodne ravnopravnosti;
- predlaganje programa mjera za uklanjanje diskriminacije na osnovu pola,
- podsticanje ravnomjerne zastupljenosti žena i muškaraca u sastavu radnih tijela i delegacija Sabora,
- učešće u izradi dokumenata o aktivnostima u vezi sa integracijom Hrvatske kroz izmjenu i usklađivanje zakonodavstva i mjera za ostvarenje ravnopravnosti polova sa standardima primijenjenim u zakonodavstvu i programima Evropske unije,
- utvrđivanje prijedloga zakona i drugih akata u vezi sa ravnopravnošću polova,

¹⁷ Poslovnik Hrvatskog sabora ((NN br. 71/00, 129/00, 117/01, 6/02 – pročišćeni tekst, 41/02, 91/03, 58/04, 39/08, 86/08. i 81/12)) <http://www.sabor.hr/Default.aspx?art=1892> (19.3.2013)

- uvođenje načela ravnopravnosti polova u obrazovanje, zdravstvo, javno informisanje, socijalnu politiku, zapošljavanje, preduzetništvo, procese odlučivanja, porodične odnose i dr.

Odbor za ravnopravnost polova razmatra mali broj zakonodavnih prijedloga koji su u vezi sa rodnom ravnopravnošću u svojstvu matičnog odbora. Odbor najčešće djeluje kao zainteresovani odbor, i u tom slučaju podnosi plenumu mišljenje o datom pitanju u pisanoj formi.

Odbor, takođe, može održati tematske sjednice i okrugle stolove u vezi sa važnim pitanjima. Prema članu 52 Poslovnika, Odbor saraduje sa ostalim radnim tijelima i može održati zajedničku sjednicu i podnijeti zajednički izvještaj Parlamentu.

Odbor za rodnu ravnopravnost je 2012. godine održao sedam redovnih sjednica na kojima je razmotrio ukupno devet prijedloga zakona i izvještaja. Takođe, Odbor je održao tri tematske sjednice u vezi sa projektom „Žene u mreži za ruralni razvoj”, pravima žena, te problemom zavisnosti žena od droge.

Hrvatski sabor nema strateški ili akcioni plan za postizanje rodne ravnopravnosti.

3.12 Italija (*Camera dei Deputati*)

Donji dom Parlamenta Italije nema poseban stalni odbor nadležan za pitanje rodne ravnopravnosti. Međutim, pitanjima rodne ravnopravnosti bave se ostali stalni odbori, kao što su Odbor za ustavna pitanja, koji razmatra opšta pitanja u vezi sa rodnom ravnopravnošću, i Odbor za zapošljavanje u javnom i privatnom sektoru, u čijoj nadležnosti su jednake mogućnosti na području zapošljavanja.

U okviru Biroa donjeg doma Parlamenta¹⁸ funkcioniše Odbor za jednake mogućnosti formiran Odlukom predsjednika donjeg doma Parlamenta, koji ima za cilj unapređenje jednakosti između žena i muškaraca zaposlenih u Službi donjeg doma italijanskog Parlamenta.

Parlament je nedavno usvojio zakon koji sadrži mjere za podsticanje ravnoteže rodne zastupljenosti u lokalnoj vlasti.

¹⁸ Biro čine: predsjednik Parlamenta, četiri potpredsjednika, tri kvestora i osam sekretara.

3.13 Letonija (*Saeima*)

Parlament Letonije nema poseban odbor nadležan za pitanja rodne ravnopravnosti. Odbor za ljudska prava i javne poslove zadužen je za pitanja rodne ravnopravnosti. Osim toga, pitanja koja se tiču obrazovanja su u nadležnosti Odbora za obrazovanje, kulturu i nauku, dok su pojedina pitanja u nadležnosti Odbora za socijalna pitanja i zapošljavanje.

Poslovnik propisuje da članovi Prezidijuma¹⁹ i jedan od poslanika koji podnesu pojedini prijedlog zakona ili neki drugi podnesak mogu učestvovati na sjednici odbora u savjetodavnoj ulozi. Isto se odnosi na izvjestioca kojeg je imenovao drugi odbor za određeni prijedlog zakona. Odbor ima pravo da pozove stručnjake, bilo na stalnoj ili privremenoj osnovi, koji mogu djelovati kao savjetnici.

Ostali poslanici, takođe, mogu prisustvovati sjednici odbora, ali jedino u slučaju posebne odluke odbora mogu imati savjetodavnu ulogu. Ovlašćene osobe iz parlamentarnih grupa ili političkih blokova i saradnici poslanika mogu prisustvovati otvorenim sjednicama odbora.

Izvjestioci za pojedine prijedloge zakona koje su imenovali ostali odbori pozvani su da učestvuju na sjednicama odbora koji su nadležni za odgovarajuće prijedloge zakona.

Neke od tema kojima se Odbor bavio u 2012. godini su: kazne za plaćanje seksualnih usluga, rasprava o prikladnosti knjiga za obrazovanje u ranom djetinjstvu u vezi sa rodnim ulogama i rasprava o borbi protiv diskriminacije.

Parlament nema strateški ili akcioni plan za postizanje rodne ravnopravnosti. Strateški plan ima Ministarstvo socijalnog staranja koje u Letoniji sprovodi politiku rodne ravnopravnosti.

Prvi strateški dokument u oblasti politike rodne ravnopravnosti u Letoniji bio je Koncept za implementaciju rodne ravnopravnosti iz 2001. godine. Program za implementaciju rodne ravnopravnosti od 2007. do 2010. godine usklađen je sa Smjernicama EU za rodnu ravnopravnost i situacijom u državi. Trenutno je na snazi Akcioni plan za postizanje rodne ravnopravnosti za period 2012-2014. godine koji je usvojila Vlada.

3.14 Litvanija (*Seimas*)

U Parlamentu Litvanije ne postoji poseban odbor nadležan za pitanja rodne ravnopravnosti. U skladu sa Poslovníkom Parlamenta, jedna od oblasti aktivnosti Odbora za ljudska prava je sprečavanje diskriminacije i obezbjeđivanje jednakih mogućnosti za sve.

¹⁹ Prezidijum Parlamenta čine predsjednik Parlamenta, dva potpredsjednika, generalni sekretar i zamjenik generalnog sekretara.

Odbor za ljudska prava: priprema i razmatra prijedloge zakona i drugih pravnih akata i u vezi sa garantovanjem građanskih prava (uključujući rodnu ravnopravnost) i regulisanjem odnosa među različitim nacionalnostima u Litvaniji; upućuje preporuke i prijedloge ministarstvima, državnim organima i ostalim organizacijama i odborima Parlamenta u vezi sa pitanjima koja se tiču zaštite prava građana i unapređenja odnosa među nacionalnostima; podnosi, u skladu sa propisanim načinom, prijedloge u vezi sa strukturom, službom i finansiranjem kancelarije parlamentarnih ombudsmana; razmatra pritužbe, mišljenja i prijedloge upućene parlamentu u vezi sa radom parlamentarnih ombudsmana; priprema, ukoliko je neophodno, nacrt rezolucije o glasanju o nepovjerenju parlamentarnom ombudsmanu i podnosi ga Parlamentu na razmatranje; razmatra i podnosi Parlamentu zaključke u vezi sa nacrtom rezolucija koje su pripremili drugi odbori; razmatra materijale koje podnosi parlamentarni ombudsman u vezi sa kršenjem zakona od strane ministara i ostalih zvaničnika odgovornih Parlamentu i podnosi zaključke Parlamentu na razmatranje; razmatra i priprema prijedloge zakona i drugih pravnih akata u vezi sa pitanjima stanovnika Litvanije koji imaju boravište u inostranstvu; vrši parlamentarni nadzor nad institucijama nadležnim za obezbjeđivanje ljudskih i građanskih prava.

Prilikom razmatranja prijedloga zakona, Parlament imenuje matični odbor i zainteresovani odbor (u zavisnosti od teme koja je u pitanju) za razmatranje pitanja u pojedinostima prije razmatranja prijedloga zakona na sjednici Parlamenta. Zainteresovani odbor predstavlja svoje zaključke matičnom odboru.

Prilikom rasprave o pitanjima u svojoj nadležnosti, odbori imaju ista prava i obaveze. Pitanja koja su u nadležnosti više odbora dati odbori mogu razmatrati zajedno na sopstvenu inicijativu ili na preporuku Parlamenta ili rukovodstva Parlamenta²⁰. U tu svrhu mogu formirati zajedničke radne grupe i održati zajedničke sjednice odbora.

Odbor ima pravo da iznese mišljenje u vezi sa pitanjem o kojem je raspravljao drugi odbor, kao i da zatraži od drugog odbora da dostavi svoje zaključke u roku od 15 dana.

Odbor za ljudska prava je u 2012. godini razmatrao izmjene i dopune Zakona o jednakim mogućnostima za muškarce i žene, koje imaju za cilj jačanje zaštite pojedinaca od seksualnog zlostavljanja u obrazovnim institucijama. Odbor je razmatrao izmjene i dopune Zakona s ciljem da se poveća efikasnost primjene odredaba Zakona o jednakim mogućnostima za muškarce i žene, kao i da se obezbijedi usklađenost sa novom Direktivom Evropskog parlamenta i Savjeta o primjeni jednakog tretmana žena i muškaraca angažovanih u aktivnostima samozapošljavanja koja je usvojena 7. jula 2010. godine.

²⁰ Rukovodstvo Parlamenta čine predsjednik Parlamenta, potpredsjednici i lider opozicije.

Također, Odbor je razmatrao izmjene i dopune Zakona o jednakim mogućnostima za muškarce i žene u vezi sa sprečavanjem diskriminacije na osnovu bračnog statusa ili fizičkog izgleda. Zabrana diskriminacije na tim osnovama unijeta je u Zakon.

Parlament Litvanije trenutno nema strateški i/ili akcioni plan za postizanje rodne ravnopravnosti. Međutim, postoji Ženska parlamentarna grupa (privremena grupa sastavljena od poslanika različitih partija) koja ima određene planove u tom pogledu.

3.15 Mađarska (*National Assembly*)

U Mađarskoj ne postoji odbor koji se izričito bavi pitanjima rodne ravnopravnosti. Pitanjima rodne ravnopravnosti bave se Odbor za ljudska prava, manjine, građanske i religijske poslove i Odbor za zapošljavanje i rad.

Vlada je usvojila Nacionalnu strategiju koja promovise socijalnu jednakost žena i muškaraca i obuhvata trendove i ciljeve za period 2010-2021. godine.

U Službi mađarskog Parlamenta postoji zvanično pisano pravilo o nediskriminaciji, koje ima za cilj da obezbijedi nediskriminisanost žena na poslu, zaposlenih preko 40 godina starosti, zaposlenih koji pripadaju romskim manjinama, itd.

3.16 Njemačka (*Bundestag i Bundesrat*)

Donji dom Parlamenta Njemačke (*Bundestag*)

Njemački Bundestag nema posebno parlamentarno radno tijelo koje se bavi pitanjem rodne ravnopravnosti, već zavisno od konkretne teme po ovom pitanju, različiti odbori mogu biti nadležni. U principu, Odbor za porodicu, starije osobe, žene i mlade bavi se, između ostalog, rodnim pitanjima. Kada su u pitanju interdisciplinarne teme, različiti odbori mogu zajednički djelovati i međusobno se konsultovati. Na primjer u cilju vođenja rasprave o ravnopravnosti zarada između muškaraca i žena, Odbor za porodicu, starije osobe, žene i mlade sastaje se sa Odborom za rad i socijalna pitanja.

Njemački Bundestag nema akcioni plan za postizanje rodne ravnopravnosti.

Gornji dom Parlamenta Njemačke (*Bundesrat*)

Gornji dom Parlamenta Njemačke ima Odbor za žene i mlade koji se prvenstveno bavi pitanjima rodne ravnopravnosti. U nekim slučajevima Odbor za zakonodavstvo, također, razmatra pitanja rodne ravnopravnosti, na primjer kada je predlagatelj zakona Savezno

ministarstvo pravde, kao što je na primjer u 2012. godini bio slučaj sa prijedlogom zakona o zastupljenosti žena u upravnim odborima kompanija. Nadležnosti ovih odbora su manje ili više ograničene na zakonodavstvo. Odbori razmatraju prijedloge zakona Savezne vlade, prijedloge donjeg doma Parlamenta (Bundestaga) ili prijedloge zakona Bundesrata. Štaviše, odbori imaju mogućnost da razmatraju ili predlože rezolucije u vezi sa pitanjima rodne ravnopravnosti Bundesratu.

Pored Odbora za žene i mlade i Odbora za zakonodavstvo i ostali odbori Bundesrata, takođe, imaju pravo da razmatraju prijedloge zakona u vezi sa pitanjima rodne ravnopravnosti i daju preporuke Bundesratu, u slučaju da materija spada u njihovu nadležnost. Matični odbor (Odbor za žene i mlade ili Odbor za zakonodavstvo) prikuplja preporuke tih odbora i priprema dokument, tzv. preporuke odbora, koji predstavlja osnovu za raspravu i proceduru glasanja na plenarnoj sjednici. Matični odbor, takođe, donosi odluku koju usvaja Bundesrat, a koja se nakon toga objavljuje kao zvanični dokument Bundesrata.

Odbor za žene i mlade i Odbor za zakonodavstvo raspravljali su u 2012. godini, između ostalog, o prijedlozima u vezi sa naknadom za brigu o djeci, fleksibilnim radnim vremenom za žene koje brinu o bolesnim članovima porodice, starateljstvom nad djecom i zastupljenošću žena u upravnim odborima kompanija.

Bundesrat ima akcioni plan za postizanje rodne ravnopravnosti.

3.17 Makedonija (*Sobranie*)

Odbor za jednake mogućnosti žena i muškaraca sastoji se od predsjedavajućeg, deset članova i zamjenika. Odbor je odgovoran za sljedeća pitanja:

- prijedloge zakona i ostale propise iz oblasti rada i socijalne politike, obrazovanja i zdravstva, kao i za ostale prijedloge i propise u vezi sa inkluzijom i rodnom ravnopravnošću;
- nacrt državnog akcionog plana za jednake mogućnosti za žene i muškarce;
- praćenje usvajanja i sprovođenja osnovnih i posebnih mjera za uspostavljanje jednakih mogućnosti za žene i muškarce u javnom i privatnom sektoru, uz pomoć podnijetih izvještaja Odjeljenja za promociju rodne ravnopravnosti koje djeluje u okviru Ministarstva rada i socijalnog staranja;
- praćenje sprovođenja sistema mjera za eliminaciju nejednakog tretiranja muškaraca i žena, uz pomoć podnijetih izvještaja Odjeljenja za promociju rodne ravnopravnosti koje djeluje u okviru Ministarstva rada i socijalnog staranja;
- inicijative za usvajanje i izmjene i dopune zakona i drugih propisa u oblasti jednakih mogućnosti za žene i muškarce;
- promocija saradnje između relevantnih institucija o pitanju jednakih mogućnosti za žene i muškarce;

- redovno informisanje Parlamenta u vezi sa jednakim mogućnostima za žene i muškarce;
- saradnja sa relevantnim odborima iz drugih zemalja;
- ostala pitanja u vezi sa jednakim mogućnostima za žene i muškarce.

Odbor organizuje javne sastanke, traži informacije o sprovođenju zakona od Vlade i informiše javnost o pitanjima rodne ravnopravnosti putem internet prezentacije Parlamenta i ostalih mehanizama.

Odbor nema sopstveni budžet. Odbor razmatra rodne aspekte u vezi sa: socijalnom i ekonomskom oblašću, zdravstvenom zaštitom, nasiljem nad ženama, naporima za unapređenje položaja žena na radnom mjestu, naporima za postizanje jednakog nivoa emancipacije i obrazovanja žena.

Odbor održava zajedničke sastanke sa odborima za zdravstvo, rad i socijalnu politiku, obrazovanje, nauku i sport, kao i drugim odborima, ukoliko je to potrebno.

Odbor saraduje sa predstavnicima Vlade, ombudsmanom, nevladinim organizacijama koje se bave pitanjima jednakosti i ljudskim pravima, kao i sa stručnjacima iz različitih oblasti.

3.18 Poljska (*Sejm*)

U donjem domu Parlamenta Poljske ne postoji odbor koji se posebno bavi pitanjem rodne ravnopravnosti. Odbor koji se može baviti pitanjem rodne ravnopravnosti je Odbor za socijalnu politiku i porodicu. Jedan od zadataka Odbora je da podnosi zakonodavne prijedloge o pitanjima koja se odnose na zaštitu prava žena, obezbjeđujući im jednake mogućnosti u profesionalnom i društvenom životu, kao i o pitanjima koja se odnose na poštovanje ustavnog načela jednakih prava muškaraca i žena.

Osim toga, glavne aktivnosti ovog Odbora su: oblikovanje socijalne politike, socijalno osiguranje, socijalna pomoć, stambena pitanja, pitanja u vezi sa osobama sa smetnjama u razvoju i veteranima, kao i pitanja u vezi sa zakonom o radu. Odbor za socijalnu politiku i porodicu, kao i svaki drugi odbor donjeg doma Poljskog parlamenta, razmatra pitanja koja su predmet rasprave u Parlamentu, daje mišljenja o pitanjima dostavljenim na razmatranje od strane Sejma, predsjedavajućeg Sejma ili Prezidijuma Sejma. Odbor za socijalnu politiku i porodicu stalni je odbor koji ne vrši posebne nadležnosti u odnosu na ostale odbore Sejma.

Pored toga, postoji mogućnost da se Odbor za pravosuđe i ljudska prava bavi navedenim pitanjem. Jedan od zadataka pomenutog odbora je da prati poštovanje ljudskih prava.

Ne postoji poseban parlamentarni mehanizam za prosljeđivanje pitanja rodne ravnopravnosti direktno plenumu. Sejm, predsjedavajući Sejma i Prezidijum Sejma mogu prosljediti pitanje rodne ravnopravnosti Odboru na razmatranje. Odbori međusobno saraduju i održavaju zajedničke sjednice na kojima razmatraju i donose rezolucije.

Što se tiče sprovedenih aktivnosti, tokom 2012. godine, pomenuti odbori se nijesu bavili pitanjima rodne ravnopravnosti.

U donjem domu Parlamenta Poljske ne postoji strateški ili akcioni plan o pitanjima rodne ravnopravnosti.

3.19 Portugal (*Assembleia da Republica*)

U Parlamentu Portugala ne postoji poseban odbor za rodnu ravnopravnost. Međutim, u okviru Odbora za ustavna pitanja, prava, slobode i garancije funkcioniše Pododbor za jednakost koji se bavi pitanjima ravnopravnosti (ne samo pitanjem rodne ravnopravnosti, već i pitanjima koja se odnose na diskriminaciju LGBT populacije, nasilje nad djecom i stariju populaciju).

Razmatranje prijedloga zakona i drugih akata ne spada u nadležnosti Pododbora, već Odbor za ustavna pitanja razmatra prijedloge zakona i drugih propisa i opštih akata u vezi sa ostvarivanjem principa rodne ravnopravnosti (uključujući praćenje zakonodavstva EU koje treba da bude usvojeno). Međutim, Pododbor prati ostvarivanje principa jednakosti putem primjene zakona i unapređenja principa rodne ravnopravnosti, naročito u pogledu donošenja odluka, informisanja, nasilja u porodici, rodne diskriminacije; prati primjenu međunarodnih ugovora i saraduje sa nevladinim organizacijama u toj oblasti. Pododbor je posebno aktivan kada su u pitanju konferencije, rasprave i sastanci sa predstavnicima javnih subjekata i nevladinih organizacija koje se bave pitanjima jednakosti.

Pododbor može podnijeti mišljenje o pitanjima u vezi sa jednakošću, u pisanoj formi, Odboru za ustavna pitanja, koji nakon toga mišljenje upućuje plenumu. Zajedno sa Odborom za ustavna pitanja, može održati sastanke sa drugim odborima u cilju vođenja rasprave o pitanjima od zajedničkog interesa, na primjer, sa Odborom za rad i socijalnu zaštitu (koji ima slična interesovanja – porodična pitanja, pitanja socijalne zaštite itd).

Pododbor za jednakost se u 2012. godini bavio dvijema temama: ekonomska nezavisnost i rodna ravnopravnost na tržištu rada i nasilje u porodici. U okviru svojih nadležnosti, Pododbor je održao pet saslušanja (predstavnik javnih subjekata nadležnih za pitanja rodne ravnopravnosti, sindikata i udruženja poslodavaca) i javnu tribinu u vezi sa ekonomskom nezavisnošću i rodnom ravnopravnošću na tržištu rada. Takođe, Pododbor je promovisao međunarodnu konferenciju o nasilju nad ženama i istanbulskoj Konvenciji, javnu raspravu o rodnoj ravnopravnosti sa nekoliko nevladinih organizacija, te javnu raspravu koja je okupila predstavnike Advokatske komore, Uprave policije, Vijeća sudija i tužilaca, kao i dvije međunarodne konferencije o trgovini ljudima.

Parlament Portugala nema strateški i/ili akcioni plan za postizanje rodne ravnopravnosti.

3.20 Rumunija (*Camera Deputatilor*)

Predstavnički dom Parlamenta Rumunije ima odbor koji se posebno bavi pitanjem rodne ravnopravnosti, tj. Odbor za jednake šanse muškaraca i žena²¹ sa sljedećim nadležnostima:

- Eliminacija bilo kojeg oblika diskriminacije na osnovu pola i poboljšanje stanja žena u društvu;
- Integracija principa jednakih šansi za muškarce i žene u zakonodavne inicijative, politike i programe koji se tiču i muškaraca i žena;
- Staranje o primjeni odredaba koje se odnose na jednake šanse i jednak tretman muškaraca i žena, a koje proizlaze iz međunarodnih dokumenata koje je Rumunija ratifikovala.

Poslovníkom je definisano da je izvjestilac dužan da učestvuje u izradi izvještaja ili mišljenja odbora, koji se podnose Odboru radi davanja saglasnosti, a zatim čitaju na plenumu. Predstavnički dom Parlamenta Rumunije nema akcioni plan o rodnoj ravnopravnosti. Pored mišljenja većine članova odbora, izvještaji i mišljenja obavezno moraju sadržati i prihvaćene amandmane, obrazloženja drugih poslanika članova Odbora koji su suprotnih mišljenja, kao i odbijene amandmane.

3.21 Slovačka (*National Council*)

U Narodnoj skupštini Slovačke Republike ne postoji poseban odbor koji se bavi pitanjima rodne ravnopravnosti. Ovo pitanje spada u nadležnost Odbora za ljudska prava i nacionalne manjine, a neka od pitanja koje je ovaj Odbor razmatrao tokom 2012. godine su pitanje Roma, Izvještaj Ombudsmana, Izveštaj o stanju rodne ravnopravnosti u 2011. godini i slično. Parlament nema Akcioni plan koji se bavi pitanjem rodne ravnopravnosti.

3.22 Slovenija (*Državni zbor*)

Parlament Slovenije nema odbor koji se posebno bavi pitanjima rodne ravnopravnosti. Na početku svakog mandata, slovenački Parlament obično obrazuje Komisiju za peticije, ljudska prava i jednake mogućnosti, što znači da odluka o njenom obrazovanju zavisi od svakog novog saziva.

U okviru svojih nadležnosti, Komisija:

²¹ <http://www.cdep.ro/pls/parlam/structura.co?idc=20&idl=2>

- razmatra pritužbe koje se odnose na pojedinačne slučajeve i deluje kao posrednik u postupcima koji uključuju i druge institucije;
- razmatra pritužbe i prijedloge građana u vezi sa specifičnim problemima tokom sprovođenja zakona i drugih pravnih akata;
- razmatra zahtjeve, pritužbe i druge inicijative od opšteg interesa upućene Državnom zboru i drugim državnim organima od strane građana, i utvrđuje razloge za gore navedeno;
- obavještava nadležne organe Državnog zbora o činjenicama koje proizilaze iz primjene zakona i savjetuje ih o daljim aktivnostima u cilju obezbjeđenja poštovanja prava, dužnosti i pravnih interesa građana;
- prati i proučava pitanja koja se odnose na zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, i pokreće inicijative i daje preporuke državnim organima i pravnim subjektima;
- prati i proučava pitanja koja se odnose na sprovođenje politika u vezi jednakih mogućnosti i jednakih prava za muškarce i žene u svim segmentima društva i rada;
- prati realizaciju međunarodnih obaveza Republike Slovenije koji se odnose na ljudska prava;
- razmatra redovne godišnje izvještaje i posebne izvještaje Zaštitnika za ljudska prava i izvještaje drugih institucija koje izvještavaju Državni zbor u vezi sa sprovođenjem i ostvarivanjem ljudskih prava i osnovnih sloboda,
- raspravlja o nacrtima zakona i drugim aktima koji se odnose na ljudska prava, osnovne slobode i jednake mogućnosti.

Postoji mali broj pravnih akata koji se isključivo odnose na pitanja rodne ravnopravnosti o kojima Komisija može voditi raspravu u svojstvu matičnog radnog tijela. Stoga, Komisija najčešće djeluje kao zainteresovano radno tijelo, što znači da raspravlja o određenoj temi a zatim podnosi mišljenje matičnom radnom tijelu, koje mišljenje uvršćuje u izvještaj koji se prosljeđuje plenumu.

U nekoliko slučajeva, Komisija vodi raspravu o pojedinim temama kao matično radno tijelo (npr. o godišnjem izvještaju Zaštitnika ljudskih prava) i predlaže preporuke plenumu. Komisija može održati zajedničke sjednice sa ostalim odborima o pitanjima od zajedničkog interesa, na kojima radna tijela odvojeno donose odluke i odvojeno podnose izvještaje plenumu.

U okviru svojih aktivnosti tokom 2012. godine, Komisija je raspravljala o položaju etničkih grupa (npr. Roma), problemima u vezi sa brisanjem iz registra stanovništva, nasiljem u porodici, trgovinom ljudima, izvještaju Zaštitnika ljudskih prava, položaju autohtonih narodnih manjina, jednakim mogućnostima žena i muškaraca, nacrtu budžeta (kao zainteresovano radno tijelo) i ostalo.

U Državnom zboru ne postoji strateški plan koji se izričito bavi pitanjem rodne ravnopravnosti.

3.23 Srbija (*Narodna skupština*)

Odbor za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova razmatra prijedloge zakona i drugih opštih akata, kao i druga pitanja iz oblasti:

- ostvarivanja i zaštite ljudskih prava i sloboda i prava djeteta;
- sprovođenja potvrđenih međunarodnih ugovora koji uređuju zaštitu ljudskih prava;
- ostvarivanja slobode vjeroispovijesti;
- položaja crkava i vjerskih zajednica;
- ostvarivanja prava nacionalnih manjina i međunacionalnih odnosa u Republici Srbiji.

Odbor saraduje sa nacionalnim savjetima nacionalnih manjina. Odbor razmatra prijedloge zakona i drugih opštih akata sa stanovišta unapređivanja i postizanja rodne ravnopravnosti, sagledava stanje vođenja politike, izvršavanje zakona i drugih opštih akata od strane Vlade i drugih organa i funkcionera koji su odgovorni Narodnoj skupštini, sa stanovišta poštovanja rodne ravnopravnosti. Odbor obavlja i druge aktivnosti u skladu sa Zakonom i Poslovnikom. Odbor se sastoji od 17 članova.²²

Odluke o spornim pitanjima u vezi sa nadležnošću odbora donosi predsjednik Narodne skupštine. Odbori mogu međusobno saradivati. U tom smislu, odbori mogu održati zajedničku sjednicu u cilju razmatranja pitanja od zajedničkog interesa. Odluke u vezi sa tim pitanjima odbori donose odvojeno.

Članovi Odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova u 2012. godini učestvovali su na brojnim seminarima i razmatrali pitanja u vezi sa ravnopravnošću polova u Srbiji. U tom periodu, u parlamentarnoj proceduri nije bilo prijedloga zakona ili drugih opštih akata u vezi sa ravnopravnošću polova. Neke od tema kojima se Odbor bavio su: društveni položaj Romkinja, budžet lokalne vlasti i finansiranje aktivnosti u vezi sa rodnom ravnopravnošću, integracija principa rodne ravnopravnosti u sve oblasti aktivnosti

²²Poslovnik Narodne skupštine, član 52 [http://www.parlament.gov.rs/narodna-skupstina-/vazna-dokumenta/poslovnik-\(precisceni-tekst\)/radna-tela-narodne-skupstine.1334.html](http://www.parlament.gov.rs/narodna-skupstina-/vazna-dokumenta/poslovnik-(precisceni-tekst)/radna-tela-narodne-skupstine.1334.html) (8.3.2013)

državnih institucija, implementacija preporuka Komiteta Ujedinjenih nacija za eliminaciju diskriminacije žena, izvještaji o radu Kancelarije za ravnopravnost polova (organizaciona jedinica Ministarstva rada i socijalne politike).

U Parlamentu Srbije ne postoji strateški i/ili akcioni plan za postizanje rodne ravnopravnosti.

3.24 Španija (*Chamber of Deputies* i *Senate*)

Donji dom Parlamenta Španije (*Chamber of Deputies*)

Donji dom Parlamenta Španije obrazovao je Odbor za jednakost u okviru stalnih zakonodavnih odbora i unutar njega Pododbor za racionalizaciju rada, usaglašavanje ličnog, porodičnog i poslovnog aspekta života i podjelu odgovornosti. Za funkcionisanje ovog Odbora i Pododbora primjenjuju se opšta pravila o radu odbora i pododbora (član 40 Poslovnika Kongresa narodnih poslanika; Rezolucija Kongresa narodnih poslanika o opštim pravila za obrazovanje odbora i pododbora, koju je 26. juna 1996. godine donijelo Predsjedništvo). Pododbor je tijelo koje razmatra i daje prijedloge u saradnji sa odborima u cilju pripreme izvještaja za određena pitanja. Najvažnija pitanja kojima se Odbor za jednakost bavio su: nasilje po osnovu roda, prostitucija i razlika između muškaraca i žena prilikom zapošljavanja).

Do sada, donji dom Parlamenta Španije nije donio nijedan akcioni plan u vezi sa rodnom ravnopravnošću.

Gornji dom Parlamenta Španije (*Senate*)

U gornjem domu Parlamenta Španije postoji poseban odbor koji se bavi pitanjem rodne ravnopravnosti, odnosno Odbor za rodnu ravnopravnost. Odbor je nadležan za razmatranje prijedloga zakona, praćenje aktivnosti Vlade i usvajanje rezolucija o rodnoj ravnopravnosti, a ima ovlašćenje i da raspravlja i usvaja amandmane na prijedloge zakona u vezi sa rodnom ravnopravnošću, nakon čega podnosi izvještaj Parlamentu.

U 2012. godini, Odbor je održao nekoliko saslušanja predstavnika organa nadležnih za pitanja u vezi sa rodnom ravnopravnošću.

Gornji dom Parlamenta Španije nema strateški ili akcioni plan za postizanje rodne ravnopravnosti, ali navedeno je da politička i administrativna tijela Parlamenta poštuju princip rodne ravnopravnosti prilikom vršenja dužnosti.

3.25 Švedska (*Riksdag*)

U Parlamentu Švedske za pitanja rodne ravnopravnosti nadležan je Odbor za tržište rada. Nadležnosti Odbora za tržište rada utvrđene su Zakonom o Parlamentu²³, a u okviru definisanih nadležnosti bavi se pitanjima:

- politike tržišta rada;
- politike radnog vijeka, uključujući zakon o radu;
- integracije;
- mjera za borbu protiv diskriminacije, ukoliko se pomenuta pitanja ne nalaze u nadležnosti drugih odbora, i
- ravnopravnosti žena i muškaraca, ukoliko se pomenuta pitanja ne nalaze u nadležnosti drugih odbora.

Pitanja u vezi sa izdvajanjima za oblasti potrošnje 13 – Integracija i ravnopravnost polova i 14 – Tržište rada i radni vijek spadaju u nadležnosti Odbora za tržište rada.

Odnos odbora sa plenumom i ostalim odborima takođe je regulisan Zakonom o parlamentu.

U pogledu raspodjele pitanja između odbora, švedski Parlament propisuje principe prema kojima se vrši raspodjela nadležnosti među odborima. U tom smislu, predmeti koji spadaju u isto tematsko područje upućuju se istom odboru. Švedski parlament može odstupiti od ovog načela ako je to neophodno u konkretnom slučaju, uzimajući u obzir međusobnu zavisnost raznih pitanja, posebnosti prirode pitanja ili uslove rada.

Odbor može proslijediti pitanje drugom odboru, pod uslovom da se taj odbor saglasi. Odbor koji prosljeđuje pitanje može dostaviti mišljenje odboru koji preuzima razmatranje datog pitanja. Takođe, u skladu sa Zakonom o Parlamentu, nadležnosti mogu biti podijeljene između dva ili više odbora.

Odbor za tržište rada je u 2012. godini razmatrao nekoliko pitanja u vezi sa rodnom ravnopravnošću. Kao matični odbor, Odbor za tržište rada je analizirao dokument Vlade o politici rodne ravnopravnosti za period 2011-2014. Odbor se saglasio sa ocjenom Vlade da je nasilje i zlostavljanje žena najizraženiji problem kad je u pitanju rodna ravnopravnost. Odbor je, takođe, u svojstvu matičnog odbora

²³ The Riksdag Act (as amended on 1 July 2007) http://legislationline.org/download/action/download/id/2154/file/Sweden_Riksdag_Act_2007htm/preview

razmatrao prijedlog budžeta za 2013. godinu sa prijedlozima za finansiranje budžetske kategorije Integracija i rodna ravnopravnost, kao i prijedloge poslanika koji se tiču izdvajanja za 2013. godinu. Osim toga, Odbor je analizirao dokument u kojem se Vlada bavi analizom aktivnosti ombudsmana za ravnopravnost tokom prethodnih godina koju je izradila švedska Nacionalna kancelarija za reviziju, i naglasio da je važno da ombudsman za ravnopravnost polova nastavi rad na sprečavanju i borbi protiv diskriminacije u svim oblastima. Odbor je dostavio mišljenja u vezi sa finansijskim okvirom za kategorije troškova Integracija i rodna ravnopravnost i Tržište rada i zapošljavanje matičnom odboru, tj. Odboru za finansije.

Parlamentarna grupa predsjednika Parlamenta za pitanja rodne ravnopravnosti i Akcioni plan za postizanje rodne ravnopravnosti u Parlamentu Švedske

U okviru Parlamenta Švedske djeluje Parlamentarna grupa predsjednika Parlamenta za pitanja rodne ravnopravnosti (u daljem tekstu Grupa). Grupa se sastoji od predsjednika Parlamenta i osam poslanika, po jedan iz svake političke partije zastupljene u Parlamentu, i osam njihovih zamjenika. Glavni cilj ove Grupe jeste naglašavanje i raspravljanje o pitanjima rodne ravnopravnosti u široj perspektivi.

Parlamentarna grupa predsjednika osnovana je 1995. godine kao dio Mreže poslanica u Parlamentu, nakon čega je predsjednica Parlamenta Birgita Dal (*Birgitta Dall*) pozvala sedam poslanica, po jednu iz svake partije koja je tada bila zastupljena u Parlamentu, u cilju rasprave o najboljem načinu da se iskoristi nova i pozitivna zastupljenost žena u Parlamentu (na izborima 1994. godine zastupljenost žena u Parlamentu iznosila je preko 40%). Početni sastanci su rezultirali osnivanjem Mreže koja je imala za cilj da u široj perspektivi sagleda uslove upravljanja Parlamentom i političku funkciju, kao i mogućnosti razvoja kako pojedinih članova, tako i Parlamenta u cjelini. Dva ključna cilja Mreže bila su podizanje svijesti i izgradnja kapaciteta za žene. Međutim, glavni zadatak poslanika i službenika Parlamenta bio je organizovanje sastanaka i seminara širokog spektra na temu rodne ravnopravnosti, ali i demokratije u širem smislu.

Sljedeći predsjednik Parlamenta, izabran za period 2002-2006, odlučio je da nastavi rad svoje prethodnice, te je imenovao nove članove Grupe. Mreža je 2003. godine pokrenula pitanje potrebe daljeg djelovanja tijela i radne grupe sačinjene od službenika iz administracije Parlamenta, pa su uspostavljeni stranački sekretarijati. Rad Grupe je rezultirao izvještajem koji je sadržao 15 sugestija za rodno senzitivni Parlament. Ključna tačka u izvještaju bila je da se Parlament, u skladu sa Akcionim planom donijetim prije izbornog perioda, metodično i kontinuirano bavi pitanjima rodne ravnopravnosti. U skladu sa tim, Bord Parlamenta donio je odluku da, po prvi put, odobri takav Akcioni plan u aprilu 2005. godine (od tada, Akcioni plan za postizanje rodne ravnopravnosti uspostavlja se za svaki izborni period). U prvi Akcioni plan bila je uključena i studija o rodnoj ravnopravnosti u Parlamentu za 2005. godinu.

Predsjednik Parlamenta preimenuvao je 2006. godine Mrežu u Parlamentarnu grupu predsjednika Parlamenta za pitanja rodne ravnopravnosti. Jedan od razloga za promjenu naziva bila je promjena fokusa djelovanja sa pitanja rodne ravnopravnosti kao problema žena na široku oblast koja se tiče i žena i muškaraca i njihovih odnosa.

Parlamentarna grupa koja trenutno funkcioniše sastoji se od osam članova, po jednog iz svake stranke zastupljene u Parlamentu. Članovi imenuju njihove partije na jedan izborni period. Četiri od sedam članova ove Grupe su, takođe, članovi Odbora za tržište rada, koji je nadležan za pripremu pitanja vezi sa rodnom ravnopravnošću, ukoliko ova pitanja nijesu u nadležnosti drugog odbora. Kombinovano članstvo u Odboru i Grupi podrazumijeva da su mnogi članovi Parlamentarne grupe, takođe, ključni donosioci zakona u oblasti rodne ravnopravnosti, sa posebnim mandatom da odlučuju o budžetu Vlade u vezi sa pitanjem rodne ravnopravnosti.

Rad Parlamentarne grupe predviđen je Akcionim planom za postizanje rodne ravnopravnosti u Parlamentu Švedske za period 2006 – 2014, i Akcionim planom za postizanje rodne ravnopravnosti u Parlamentu Švedske za period 2010 - 2014. Parlamentarna grupa je u ovim akcionim planovima prepoznata kao ključno tijelo koje promoviše rodnu ravnopravnost unutar Parlamenta. Glavne aktivnosti Grupe su bile redovne organizacije seminara u Parlamentu na temu rodne ravnopravnosti (dva do tri puta sedmično), organizacija najvećeg javnog seminara na političkom samitu u Almedalenu koji se održava svakog ljeta, kao i organizacija dodatnih aktivnosti, uključujući podršku poslanicima u rješavanju pitanja u oblasti rodne ravnopravnosti, izradu statistike razvrstane po polu, kao i pripremu izvještaja i vođenje intervjua sa poslanicima. Grupa, takođe, ima službu koja se sastoji od dva službenika Parlamenta koji su stručnjaci za pitanja rodne ravnopravnosti. Grupa ima sopstveni budžet.

Osim toga, Grupa redovno održava zasjedanja kojima predsjedava predsjednik Parlamenta. U skladu sa pravilima, Grupa se sastaje dva puta u svakih šest mjeseci u cilju planiranja aktivnosti. Grupa nema formalne nadležnosti, što znači da ne izrađuje prijedloge ili analizira zakonodavstvo, ne predlaže tačke za dnevni red i ne vrši nadzor nad sprovođenjem politika. Umjesto toga, Parlamentarna grupa je mjesto gdje se sastaju zagovornici principa ravnopravnosti polova i forum za raspravu i podizanje svijesti u vezi sa ovom problematikom u Parlamentu. Grupa odlučuje o temama različitih seminara koje organizuje. Odluke se donose nakon rasprave i konsenzusom.

Istraživanja su pokazala da je većina članova Parlamentarne grupe zadovoljna funkcionisanjem i organizacijom. Kao što je zabilježeno u posljednjem Izvještaju o ravnopravnosti polova u Parlamentu Švedske za 2010. godinu, svi članovi grupe saglasni su da je ravnopravnost polova proces koji se nikada ne završava, te da uvijek mora biti prioritetan. Naglašen je značaj kontinuiranog praćenja i podrške i resursa koje obezbjeđuju lica na rukovodećim pozicijama. Na osnovu intervjua sa poslanicima u Izvještaju je naveden zaključak da je u Parlamentu odnos prema pitanjima rodne ravnopravnosti generalno pozitivan i da je postignut napredak, ali da i dalje ima prostora za poboljšanje.

Izvori informacija

1. ECPRD Request No. 2181 *Gender Sensitive Parliament*, December 11, 2012.
2. ECPRD Request No. 2246 *The role of the Committee that deals with gender equality issues*, March 7, 2013.
3. Dr. Sonia Palmieri, *Gender Sensitive Parliaments: A Global Review of Good Practice*, Inter-parliamentary Union, No. 65 – 2011, page 39-45 <http://www.ipu.org/pdf/publications/gsp11-e.pdf>
4. Internet prezentacija Evropske komisije http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/index_en.htm
5. Internet prezentacija Ujedinjenih nacija <https://www.un.org/en/globalissues/women/>
6. Internet prezentacija Odbora za prava žena i rodnu ravnopravnost
<http://www.europarl.europa.eu/committees/en/femm/home.html>
7. Poslovnik Hrvatskog sabora ((NN br. 71/00, 129/00, 117/01, 6/02 – pročišćeni tekst, 41/02, 91/03, 58/04, 39/08, 86/08. i 81/12)) <http://www.sabor.hr/Default.aspx?art=1892>
8. Poslovnik Narodne skupštine, član 52 [http://www.parlament.gov.rs/narodna-skupstina-/vazna-dokumenta/poslovnik-\(precisceni-tekst\)/radna-tela-narodne-skupstine.1334.html](http://www.parlament.gov.rs/narodna-skupstina-/vazna-dokumenta/poslovnik-(precisceni-tekst)/radna-tela-narodne-skupstine.1334.html)
9. Poslovnik Skupštine Crne Gore http://www.skupstina.me/cms/site_data/poslovnik/1poslovnik1.pdf
10. Riigikogu Rules of Procedure and Internal Rules Act http://www.riigikogu.ee/?rep_id=799356
11. The Riksdag Act (as amended on 1 July 2007)
http://legislationline.org/download/action/download/id/2154/file/Sweden_Riksdag_Act_2007htm/preview
12. Internet prezentacija Interparlamentarne unije (IPU)
[http://www.ipu.org/parlinee/reports/instance/2_256.htm?chambername=Sobranie%20\(Assembly%20of%20the%20Republic\)&chamberid=2313](http://www.ipu.org/parlinee/reports/instance/2_256.htm?chambername=Sobranie%20(Assembly%20of%20the%20Republic)&chamberid=2313) (25.3.2013)